

Marknadsläget

Hösten 2022

Foto: Johnér

En ny verklighet styrd av
krig, inflation och materialbrist

Ola Månsson
VD Installatörsföretagen

Foto: Peter Knutson

Osäkra tider ställer nya krav och förändrar förutsättningarna

JUST NU PÅVERKAS VÅR BRANSCH av en stor mängd omvärldsfaktorer.

Fler och större än vi är vana vid. Man kan se det som hotfullt och läskigt eftersom det råder krig, vi ser efterdyningar av pandemin, en potentiell cementkris och en konjunkturvändning väntas. Till det kan vi lägga skenande energipriser, kraftigt ökande inflation och höga räntor.

MEN VI SER INTE BARA HÅRD MOTVIND, VI SER OCKSÅ MÖJLIGHETER.

I utmanande tider drivs vi till förändring och nya lösningar tar form. Det skapar möjligheter och breddar affärsområden för vår bransch. Energieffektivisering och nya tekniska lösningar har aldrig varit högre upp på dagordningen. Efterfrågan är enorm.

I den här rapporten vill vi beskriva installationsbranschens utmaningar och möjligheter. Även om omvärldsfaktorerna är många och stora, vilket gör att prognoser för framtiden blir svåra att göra, vill vi guida dig på den krokiga vägen framåt.

Du kommer troligtvis behöva se över dina projekt och vilka områden som berör just er verksamhet. Vilka påverkansfaktorer blir viktigast för er att bevaka? Och hur tar ni bäst till vara på de möjligheter som trots allt finns?

Att vi har en tuffare tid framför oss är ett faktum. Men med kunskap, insikt och förberedelse kan vi fortsätta vara en viktig del av Sveriges klimatomställning.

Ola Månsson
VD Installatörsföretagen

Innehåll

Sammanfattning	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige	8
Utvecklingen inom bygg- och fastighetsbranschen	9
I FOKUS: En ny verklighet styrd av krig, inflation och materialbrist	10
I FOKUS: Energieffektiviseringens möjligheter	18
Marknadsläget el	20
Marknadsläget värme och sanitet	24
Marknadsläget ventilation	28
Marknadsläget kommunikation och säkerhet	32
Läsanvisningar och källor	34

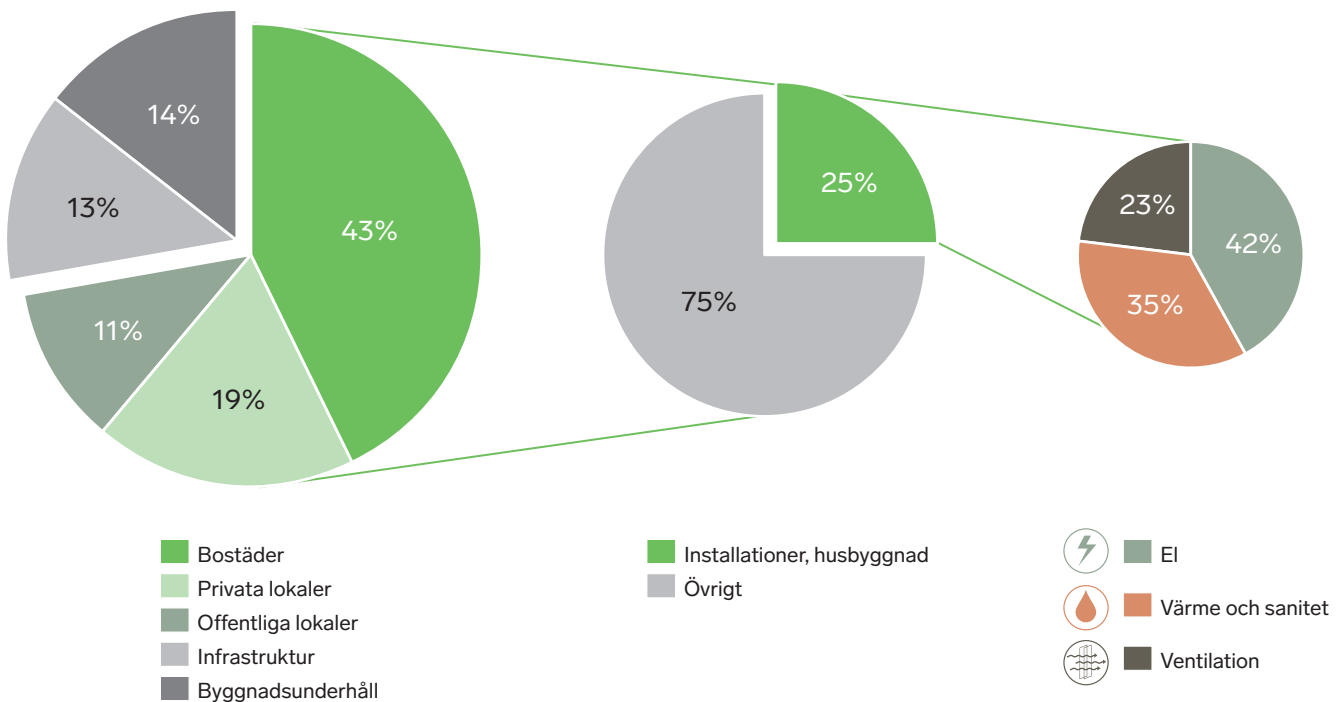
Sammanfattning

Kriget i Ukraina har lett till stigande materialpriser, ökad inflation och stor ekonomisk osäkerhet. Nu syns första tecknen på att husbyggnadsinvesteringarna bromsar in och både 2022 och 2023 förväntas bygginvesteringarna minska. Installationsvolymerna är fortsatt höga, men kommer troligen att sjunka under 2023.

De totala påbörjade bygginvesteringarna¹⁾ inklusive löpande underhåll och infrastruktur²⁾ uppgick under första halvåret 2022 till cirka 366 miljarder kronor. Andelarna fördelade sig på följande sätt:

Av de totala investeringarna inom husbyggnad (bostäder, privata och offentliga lokaler) bestod cirka 25 procent av installationer.

Installationerna domineras av el följt av värme och sanitet samt ventilation³⁾.

¹⁾ I rapporten redovisas påbörjade bygginvesteringar. Det innebär att hela bygginvesteringen räknas in i statistiken när själva bygget påbörjas.

²⁾ På grund av att statistiken för infrastruktur endast ges ut på helårsbasis, är siffran preliminär.

³⁾ I den här grafen redovisas endast de installationsslag som främst utför uppdrag i samband med husbyggnadsinvesteringar (ny- och ombyggnad), dvs. el, värme och sanitet samt ventilation. Inom området kommunikation och säkerhet görs en stor del av installationerna i befintliga fastigheter, oberoende av ny- och ombyggnad.

Marknadsvolymer

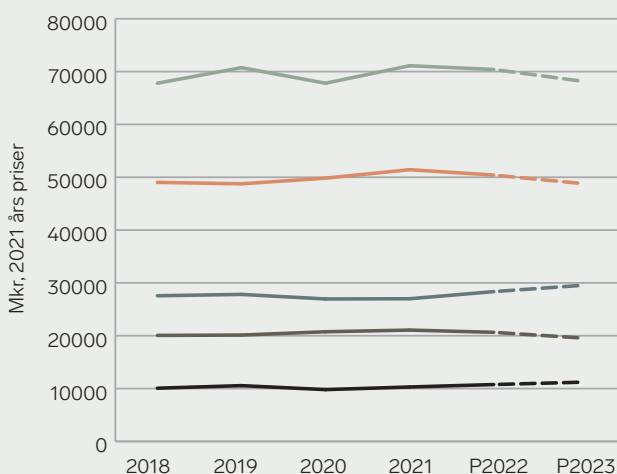
Totalt väntas den samlade volymen påbörjade husbyggnadsinvesteringar och underhåll minska under 2022 med 2 procent, för att sedan sjunka ytterligare med 4 procent under 2023.

Den sammanlagda installationsvolymen förväntas ligga kvar på samma nivå 2022, men sedan minska med 2 procent under 2023.

MARKNADSVOLYMER 2018-2022, BEDÖMD UTVECKLING 2022-2023, PROCENT, MKR 2021 ÅRS PRISER

	2018	2019	2020	2021	Kv 1-2 2022	P2022	P2023
Elinstallationer	67 797	68 491	68 558	71 112	37 387	-1	-3
Värme & sanitet	49 029	48 758	49 827	51 434	26 668	-2	-3
Kommunikation & Säkerhet	27 570	27 822	26 961	27 000	14 180	+5	+4
Ventilation	20 065	20 130	20 754	21 071	11 465	-2	-5
Kylinstallationer	10 071	10 554	9 801	10 300	5 380	+4	+4
Totalt	174 532	175 756	175 901	180 917	95 080	0	-2

Prognoserna för utvecklingen framöver speglar en sammanvägd bedömning av den ekonomiska utvecklingen generellt på bygg- och fastighetsmarknaden samt på installatörsmarknaderna.

UNDER 2022 OCH 2023 förväntas installationslagen utvecklas åt olika håll. Installationerna inom kommunikation och säkerhet samt inom kyla förväntas utvecklas positivt de kommande två åren och växa med cirka 4-5 procent per år. Inom el, värme och sanitet samt ventilation förväntas marknadsvolymer krympa de kommande åren. Medan nedgången är relativt liten inom el, förväntas marknadsvolymer inom ventilationsinstallationer krympa något mer.

MÖJLIGHETER

- Stora installationsinvesteringar behövs för att ställa om till ett hållbart samhälle
- Stigande energipriser leder till större efterfrågan på energieffektivisering
- Ett förändrat klimat kan innebära att allt fler samhällsfunktioner behöver anpassas för att klara stora regnmassor, värmeböljor etc.

UTMANINGAR

- Stor ekonomisk osäkerhet på grund av kriget i Ukraina och sanktionerna mot Ryssland
- En stigande inflation och högre räntor leder till att hushållens och fastighetsägarnas utrymme att investera minskar
- Minskande bygginvesteringar under 2022 och 2023, framförallt inom flerbostadshus och industrin
- Fortsatt stigande materialpriser och brist på komponenter försvårar byggprojekt
- En cementbrist kan leda till minskat byggande inom alla sektorer

Utvecklingsprognos för de olika regionerna 2022–2023 i procent

- **NORRLAND** = Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län
- **MELLANSVERIGE** = Uppsala, Södermanlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Dalarnas och Gävleborgs län
- **STOCKHOLM** = Stockholms län
- **VÄSTRA GÖTALAND** = Västra Götalands län
- **SYDSVERIGE** = Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge och Hallands län
- **SKÅNE** = Skåne län

NORRLAND	
2022	2023
Elinstallation	Elinstallation
+33	-7
Vs	Vs
+5	-3
Ventilation	Ventilation
+11	-4
Kommunikation och säkerhet	Kommunikation och säkerhet
+25	-15

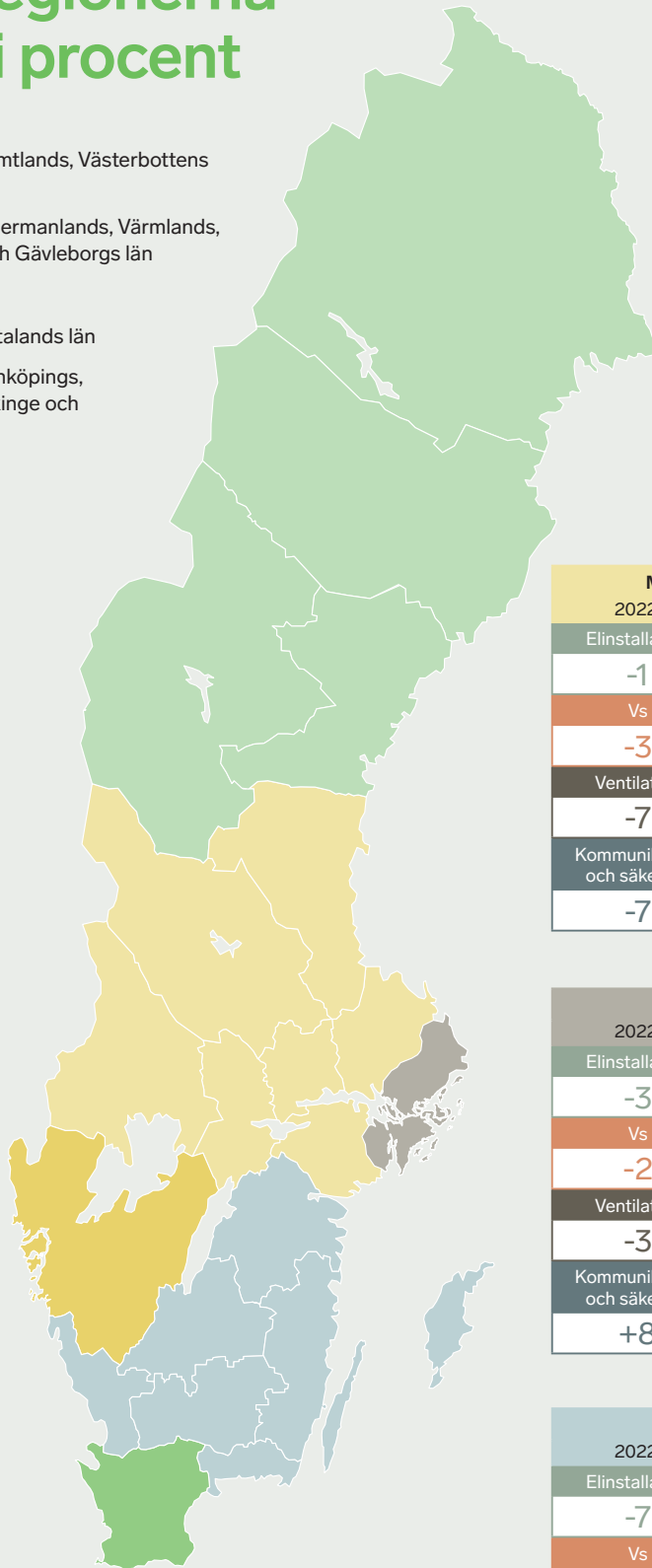
MELLANSVERIGE	
2022	2023
Elinstallation	Elinstallation
-1	-2
Vs	Vs
-3	-3
Ventilation	Ventilation
-7	-3
Kommunikation och säkerhet	Kommunikation och säkerhet
-7	+10

VÄSTRA GÖTALAND	
2022	2023
Elinstallation	Elinstallation
-5	-2
Vs	Vs
-1	-3
Ventilation	Ventilation
+2	-7
Kommunikation och säkerhet	Kommunikation och säkerhet
+5	+5

STOCKHOLM	
2022	2023
Elinstallation	Elinstallation
-3	-3
Vs	Vs
-2	-4
Ventilation	Ventilation
-3	-4
Kommunikation och säkerhet	Kommunikation och säkerhet
+8	+5

SKÅNE	
2022	2023
Elinstallation	Elinstallation
-8	0
Vs	Vs
-4	-2
Ventilation	Ventilation
-6	-3
Kommunikation och säkerhet	Kommunikation och säkerhet
-5	+7

SYDSVERIGE	
2022	2023
Elinstallation	Elinstallation
-7	-3
Vs	Vs
0	-4
Ventilation	Ventilation
-2	-8
Kommunikation och säkerhet	Kommunikation och säkerhet
+15	+2

Konjunkturutvecklingen i Sverige

Alltmer tyder på att den ekonomiska uppgången efter pandemin nu har börjat vända neråt. Kriget i Ukraina har lett till stigande priser på energi och livsmedel både i Sverige och världen. Utvecklingen framöver kommer att präglas av stor osäkerhet.

KRIGET I UKRAINA får stora konsekvenser för den svenska ekonomin. Bland annat har kriget försvårat för Ukraina att exportera spannmål samt lett till att västvärlden infört sanktioner mot Ryssland. Därför har priserna på livsmedel, energi och råvaror i Sverige stigit, vilket har lett till en ökad inflation. Den höga inflationen innebär att konsumenterna har mindre pengar kvar i plånboken när de nödvändiga utgifterna är betalade. Det minskar deras möjligheter att konsumera varor och tjänster. För att minska inflationen har Riksbanken höjt styrräntan. Det leder till högre räntor på lån, vilket bland annat gör att det blir dyrare för företag att investera.

TROTS DEN EKONOMISKA ORON är tillverkningsindustrin och företagen inom bygg och anläggning fortsatt optimistiska, enligt KI:s konjunkturbarometer. Under 2022 förväntas den svenska ekonomin fortsätta att växa, men i en betydligt lägre takt. BNP förväntas öka med 2,1 procent under 2022 och under 2023 bromsar tillväxten in ytterligare och BNP förväntas motsvara +0,8 procent. Framöver finns det en risk för fallande bostadspriser och en svagare börs. Det innebär att företag och hushåll får det svårare att investera och konsumera. Det finns också en betydande risk för mycket höga elpriser i vinter, vilket kan leda till att hushållen tvingas prioritera bort vissa varor samt att företagens marginaler minskar.

BNP-UTVECKLINGEN 2000-2024

BNP-utvecklingen är baserad på aktuella prognoser från relevanta prognosinstitut.

Utvecklingen inom bygg- och fastighetsbranschen 2022-2023

UNDER DET FÖRSTA HALVÅRET 2022 minskade den totala volymen av påbörjade husbyggnadsinvesteringar med 6 procent, jämfört med första halvåret 2021. Det är framförallt husbyggnadsinvesteringarna i flerbostadshus och offentliga lokaler som har minskat. Samtidigt ökade bygginvesteringarna i industrin, kontor, handel och hotell. Prognosen för 2022 och 2023 indikerar att investeringarna kommer att minska.

BOSTÄDER

Under januari till juni 2022 påbörjades drygt 31 000 bostäder, varav knappt 24 000 avsåg lägenheter i flerbostadshus. Medan husbyggnadsinvesteringarna i småhus ökat med 2 procent under det första kvartalet jämfört med samma period året innan, har investeringarna i nya flerbostadshus minskat med 14 procent.

Under 2022 och 2023 förväntas investeringarna i bostäder minska, framförallt i flerbostadshus. Det beror på att kostnaderna för att bygga bostäder ökar på grund av stigande materialpriser. Dessutom minskar både hushållens och investerarens köpkraft när inflationen ökar och räntorna stiger. Bygginvesteringarna i bostäder har varit ovanligt höga under de senaste åren, så minskningen sker från höga nivåer.

LOKALER

Under årets första sex månader påbörjades husbyggnadsinvesteringar inom kontor och handel för drygt 20,5 miljarder kronor. Det innebär en ökning med 5 procent jämfört med samma period 2021. Under 2022 förväntas bygginvesteringarna öka något, för att sedan minska med 5 procent under 2023.

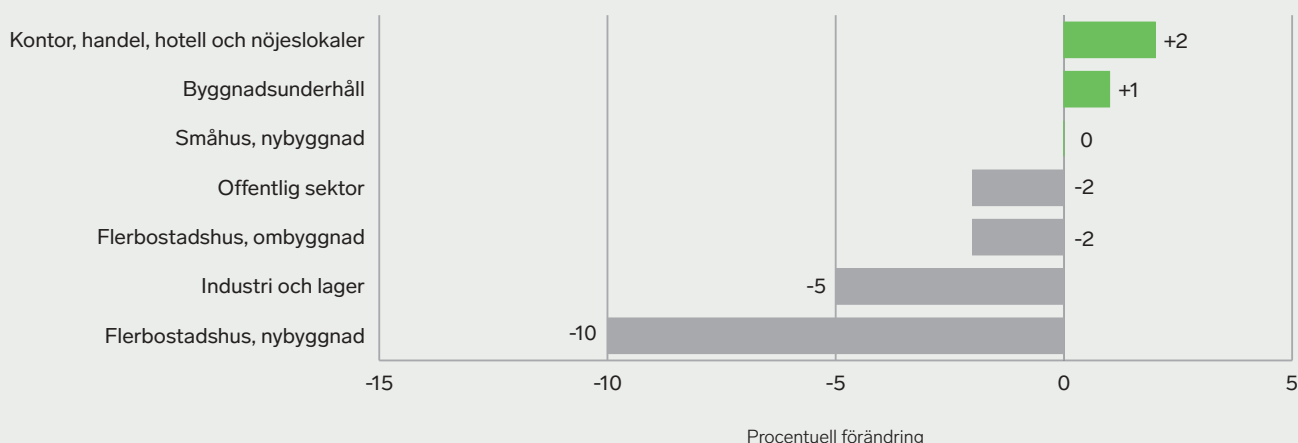
Bygginvesteringarna förväntas minska eftersom Sverige nästa år troligen går in i en lågkonjunktur, vilket innebär att hushållen och företagen kommer att minska sin konsumtion. Det drabbar sällanköpshandeln, tjänstemarknaden, mötesindustrin och hotellsektorn. När en allt större del av samhället och näringslivet blir digitaliserat, krymper också behovet av lokalyta. Det innebär att behovet av nybyggda lokaler kan komma att minska på sikt.

OFFENTLIG SEKTOR

Husbyggnadsinvesteringarna i offentliga lokaler minskade med 13 procent under de två första kvartalen, jämfört med samma period förra året. Minskningen sker inom alla områden med undantag för sjukhus/vård, som brukar variera stort. För 2022 förväntas investeringarna minska med 2 procent, för att sedan öka under 2023.

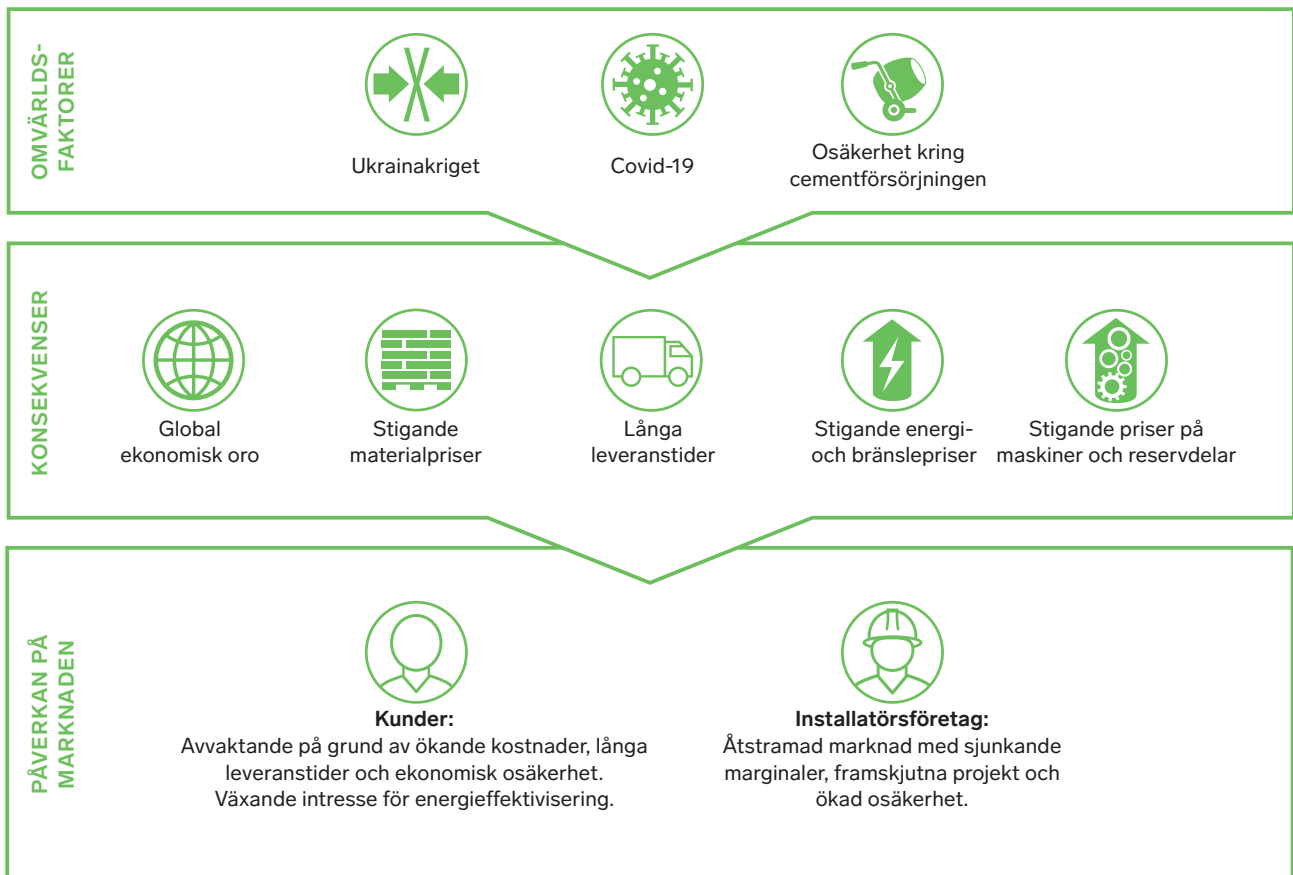
Bygginvesteringarna påverkas i nuläget negativt av stigande materialpriser och räntor samt risken för en cementbrist. Dessutom kan beslut om bygginvesteringar komma att rivs upp eller skjutas upp i samband med valet. På samma gång spås en osäker samhällsekonomisk utveckling, vilket kan påverka investeringsviljan negativt. De offentliga finanserna är dock i gott skick och SKR visar på en sjunkande offentlig skuldkvot till 2025, trots stigande räntenivåer.

FÖRÄNDRING AV VOLYMEN HUSBYGGNADSVINVESTERINGAR PER SEKTOR, PROGNOSEN 2022

I FOKUS: En ny verklighet styrd av krig, inflation och materialbrist

Installationsmarknaden påverkas i stor utsträckning av konsekvenserna av kriget i Ukraina och osäkerheten kring cementförsörjningen. Stigande priser, långa leveranstider och brist på vissa material präglar installationsföretagens verklighet.

I DAGSLÄGET DOMINERAR KRIGET i Ukraina och dess konsekvenser den internationella ekonomin. Kriget har lett till en global ekonomisk oro och osäkerhet, eftersom Ukrainas export av varor har försvårats och sanktionerna mot Ryssland har lett till en brist på råvaror och energi. Som en konsekvens av kriget har priserna på insatsmaterial, drivmedel, maskiner och reservdelar stigit och leveranstiderna på vissa produkter har blivit längre. Även om pandemin för tillfället inte påverkar det dagliga livet i Sverige, kan fortsatta nedstängningar i Kina få konsekvenser för svenska företag. Bland annat har nedstängningarna tidigare lett till materialbrist och stigande priser. I nuläget råder osäkerhet kring cementförsörjningen i Sverige. Skulle Cementa inte få tillstånd att fortsätta bryta kalksten i Slite kan det leda till kraftigt stigande priser och brist på cement.

SAMMANTAGET påverkar de här omvärldsfaktorerna företagen i installationsbranschen och deras kunder. Kunderna kan komma att bli mer avvaktande när priserna stiger, leveranstiderna ökar och de har svårt att förutspå den ekonomiska utvecklingen. Samtidigt

kan intresset för energieffektivisering öka när energipriserna fortsätter att stiga. För installationsföretag innebär situationen att marginalerna kan komma att sjunka, att projekt skjuts på framtiden och att osäkerheten ökar. Samtidigt innebär chockhöjda elpriser en katalysator för energieffektivisering, vilket blir en stor marknadsmöjlighet för installationsföretagen. En ökad efterfrågan på sådana åtgärder och installationer kan dock förvärra komponentbristen ytterligare.

Foto: John Guthed

Foto: John Gutthed

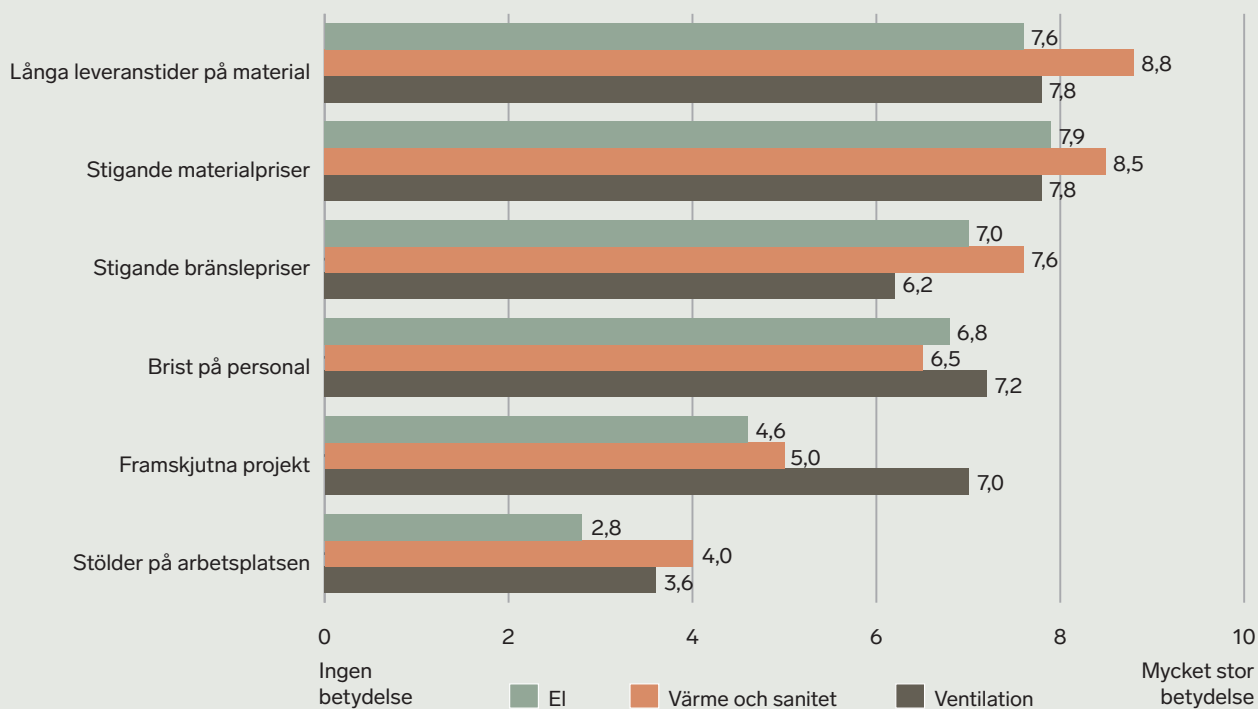
I INTERVJUERNA med företag inom installationsbranschen (konsulter och installatörer) fick de möjlighet att värdera företagets utmaningar. Oavsett vilket installationslag det handlar om, är det de långa leveranstiderna på material och de stigande priserna som företagen anser vara de största utmaningarna. Allra störst verkar problemen vara för företagen inom värme och sanitet. Även de stigande bränslepriserna är en stor utmaning för företagen, som behöver ta sig ut till sina kunder. Den fortsatta bristen på personal får också konsekvenser för företagen.

I en annan fråga anger företagen att det framförallt är svårt att rekrytera montörer. I dagsläget verkar ventilationssektorn drabbas hårdare av att projekt blir framskjutna än de andra installationsslagen.

En av de stora utmaningarna för företagen är de stigande priserna på material. Om företagen inte kan föra vidare kostnaderna till kunderna, innebär det att företagen själv får stå för de ökade kostnaderna. Det betyder i sin tur att företagen riskerar att inte gå runt.

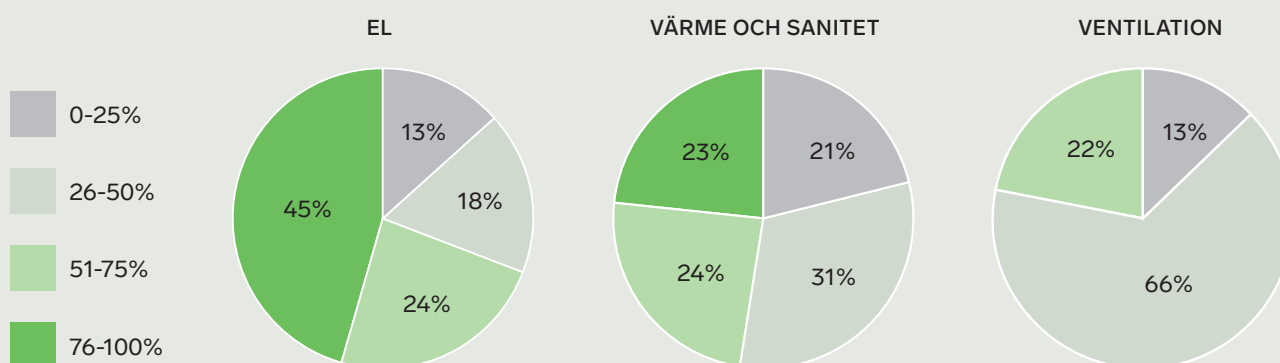
Skillnaderna mellan installationsslagen är stora: Medan 45 procent av företagen inom el anger att de kan föra vidare 76-100 procent av kostnaderna till kunderna, anger inget ventilationsföretag att de kan föra vidare en så pass stor del av kostnadsökningarna. Företagen inom värme och sanitet ligger mitt emellan, här anger ungefär ett av fyra företag att de kunnat föra över 76-100 procent av kostnaderna. En betydande andel, mellan 12-21 procent beroende på installationslag, anger att de bara kunnat föra vidare mindre än en fjärdedel av kostnaderna. De här företagen löper en stor risk att hamna i ekonomiska problem, eftersom de får bära en stor del av prishöjningarna.

I VILKEN UTSTRÄCKNING UPPLEVER DU ATT DE FÖLJANDE FAKTORERNA ÄR EN UTMANING I DIN VERKSAMHET JUST NU?

Sammanställning av 100 el- och vs-installatörer samt 50 ventilationsinstallatörer.

HUR STOR ANDEL AV KOSTNADSÖKNINGARNA HAR NI KUNNAT FÖRA VIDARE TILL KUNDERNA?

Sammanställning av 100 el- och vs-installatörer samt 50 ventilationsinstallatörer.

Så hanterar företagen en snabbt föränderlig marknad

I intervjuerna berättar företagarna och branschorganisationerna om hur omvärlden påverkar företagens verksamhet och hur de arbetar för att hantera förändringarna.

Ola Franzén
Projektchef
Byggmästar'n i Skåne

Hur du ser på utvecklingen på byggmarknaden i dagsläget och framöver mot bakgrund av hur omvärlden och konjunkturen utvecklar sig?

Det känns som att det blir en tvärnit när det gäller nyproduktion av flerbostadshus och det beror på de kraftigt höjda priserna på material. Visserligen finns det klausuler i AB och ABT som handlar om väsentligt höjda priser som vi kan luta oss mot alternativt indexreglering i kommande projekt, men om bostadsrättsköpare eller fastighetsbolag inte vet vad slutpriset landar på vågar man inte köpa. Klausulerna i AB och ABT är inte helt tydliga, så de stigande materialpriserna slår mot vår lönsamhet. Det slutar med förhandlingar där vi, våra leverantörer och beställare får dela på prisökningarna. På längre sikt kommer nog priserna att sjunka tillbaka en del och marknaden acklimatiserar sig till högre priser.

Omvärlden är minst sagt orolig, men vilka är de viktigaste frågorna för er verksamhet just nu?

I dagsläget är det de långa och osäkra leveranstiderna i kombination med personalbrist hos underentreprenörer. Detta leder till att planeringen försvåras och att man inte kommer fram med delar i projektet i den takt man vill. Risken för cementbrist är en avgörande fråga. Redan idag är det långa ledtider på betongele-

ment på grund av den stora efterfrågan och en kvardröjande effekt av pandemin. Situationen är oerhört allvarlig för oss. Vi kan avtala om ett projekt utan att veta om vi kan få några betongstommar i tid eller kanske inte alls, det gör det väldigt osäkert för alla parter. Vi kan tvingas ställa om vår produktion till andra stomlösningar och material. En annan sak är de höga elpriserna, som påverkar materialpriserna på energikrävande material och priserna fluktuerar kraftigt över tid.

Finns det några affärsmöjligheter för er och branschen i en rådande osäker situation?

Ja, jag tror att det blir ett större fokus på ombyggnader och energieffektivisering i befintligt bestånd av bostäder och lokaler. Det kan handla om tak- och fönsterbyte, konvertering av uppvärmning från fjärrvärme till värmepumpar och solenergi.

Mikael Castanius

VD Belysningsbranschen

Det händer mycket i omvärlden just nu, vilka är de viktigaste frågorna för medlemsföretagen för tillfället?

Vi arbetar både proaktivt och reaktivt. Proaktivt fokuserar vi på mer miljövänliga, återvinningsbara och mer energibesparande produkter. En mycket stor fråga för hela fastighetsbranschen är beslutet att fasa ut kvicksilver från belysningsprodukter. Det innebär enorma mängder lysrör, som på sikt kommer att ersättas av smartare och miljövänligare belysning. Detta kan bli en trång sektor, då det gäller att det finns installatörer som kan hantera detta och erbjuda anpassade lösningar till kunden. Reaktivt så påverkas vi mycket av långa tillståndsprocesser, som t ex Byggarubedömningen, Sunda hus, Miljövarudeklaration mm. Det är byråkratiska och tröghanterliga system, men samtidigt utvecklar det också produkterna och sämre produkter försvinner från marknaden.

Hur klarar företagen stigande materialpriser och komponentbrist?

De som säljer till konsument kan nog få svårigheter. Det finns en risk att konsumentmarknaden viker kraftigt under den närmaste tiden. På den professionella marknaden har vi ännu inte märkt av så många problem. I framtiden tror jag att fraktkostnader

kommer att stiga, vilket blir fördyrande för många produkter. När det gäller komponentbrist har vi klarat oss ganska bra tack vare förstående kunder och företag. Vi har märkt att projekt skjuts fram i tiden, men vi känner också att det finns en stor förståelse bland våra kunder med hänsyn till den oroliga omvärlden. Jag är dock orolig för hur stigande elpriser och gaspriser ska påverka nybyggandet av lokaler och bostäder.

Finns det några särskilda marknadsmöjligheter för branschen?

Det höga elpriset och de diskussioner som förs nu gör att energireoveringar nog får större fokus. I framtiden kan det bli mer plug-in lösningar, vilket skulle gynna oss. Det finns redan en massa spännande och smarta belysningslösningar och branschen hade mått bra av ett grönt ROT-avdrag för belysning, eftersom 20 procent av elförbrukningen faktiskt går till belysning.

Lovisa Elmgren

Chefsjurist Installatörsföretagen

Vilka utmaningar möter företagen på marknaden just nu?

Vi hjälper företag med entreprenadjuridiska frågor och sedan början på 2021 får vi många frågor kring materialpriser och leveranstider. Gentemot kunden har installationsföretaget ofta utlovat ett pris och ett datum när det ska vara klart. När priserna på material stiger och leveranstiderna ökar riskerar företaget att hamna i kläm. Dessutom kan installatörerna påverkas av att andra företag i projektet drabbas av materialbrist – det försenar hela projektet.

Hur kan företagen hantera utmaningarna?

För det första kan företagen analysera sin verksamhet. Hur ser leverantörskedjorna och avtalen med kunderna ut? Hur kan verksamheten bli mindre sårbar – kan man öka antalet leverantörer eller tänka till om vilka nya avtal företaget ingår?

För det andra kan företagen arbeta aktivt med sina inköp. Det handlar om att leta efter leverantörer, förhandla och ha olika inköpsalternativ. Det ser vi att många företag gjort under det senaste året.

För det tredje behöver företagen tänka till när de kliver in i nya projekt. Det finns flera möjligheter att hantera riskerna i ett projekt: att använda sig av löpande räkning eller indexreglering, att köpa in material tidigt i projektet eller att kalkylera med eventuella förändringar.

Vad finns det för möjligheter att minimera risken för problem i pågående projekt?

Företagen behöver vara vaksamma under hela projektets gång: Hur utvecklar sig priserna, finns det risk för förseningar? Här är det viktigt att företagen har en dialog med kunden och dokumenterar eventuella förändringar skriftligt. Det bästa är att om möjligt hitta lösningar tillsammans med kunden. Det finns också en skrivning i våra standardavtal (AB 04/ABT 06) som kan göra det möjligt att få ersättning om materialpriserna har ökat – men eftersom det här är en ny situation finns inte mycket praxis att utgå ifrån.

Vilka konsekvenser får det här för företagets verksamhet?

Många av våra företag har det tufft. Det går att i viss mån mildra effekterna av de stigande materialpriserna och de långa leveranstiderna. Utmaningen är att det kräver resurser, både för att vara mer aktiv på inköpsidan och för att ha koll på materialpriser och leveranstider i alla projekt. Det här är en ny situation för företagen, som innebär att man behöver hitta nya lösningar. Vissa företag har utökat sin inköpsorganisation, men det innebär samtidigt extra kostnader.

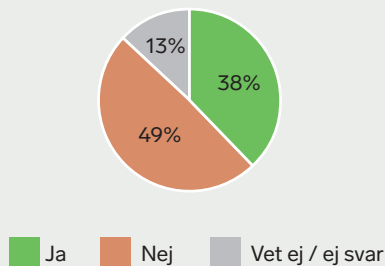
I FOKUS: Energieffektiviseringens möjligheter

Energieffektivisering blir allt viktigare när priserna på energi stiger, samtidigt som samhället står inför en grön omställning. Företagen i installationsbranchen är viktiga aktörer i omställningen, både genom att ge rådgivning till kunder och utföra diverse installationer. För att få en bild av situationen just nu, har intervjuer gjorts med både kunder (fastighetsägare) och installationsföretag. Resultatet är tydligt: Det finns en stor efterfrågan på energieffektivisering och installationsföretagen kan bli ännu bättre på att alltid diskutera energisparande åtgärder i mötet med kunden.

Efterfrågan på energieffektivisering

För att förstå i vilken utsträckning fastighetsägare har behov av att energieffektivisera sina fastigheter, intervjuades 100 fastighetsägare som äger bostäder och lokaler. 38 procent angav att de under de senaste åren fått rådgivning kring energieffektivisering från installationsbolagen. Nästan hälften av företagen, 49 procent, angav att de inte fått någon rådgivning om energieffektivisering. Det innebär att det finns en stor grupp som potentiellt skulle kunna vara intresserade av energieffektivisering och vars fastigheter troligen kan drivas på ett mer effektivt sätt.

Har ni de senaste åren fått rådgivning kring energieffektivisering från installationsföretag?

Sammanställning av 100 fastighetsägare.

De fastighetsbolag som har fått rådgivning kring energieffektivisering är övervägande positiva. Totalt svarade 63 procent av de tillfrågade att de tyckte att rådgivningen var bra och 26 procent var neutrala. Ingen var negativt inställd. Det tyder på att de fastighetsbolag som får rådgivning ofta tycker att det är givande.

Hur upplevde du rådgivningen?

Sammanställning av 38 fastighetsägare. Det fanns även ett svarsalternativ "dålig", men ingen valde det alternativet.

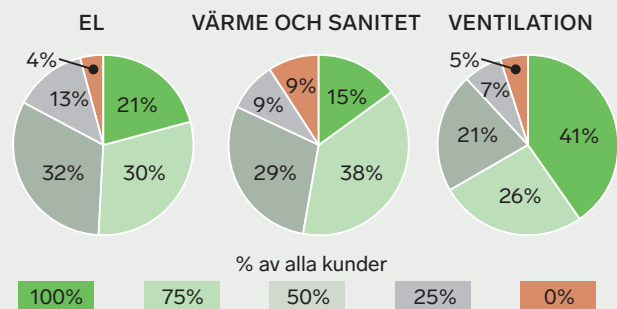
⁴⁾ 100 underhålls- och ombyggnadschefer intervjuades i augusti 2022.

50 av de intervjuade jobbar på kommunala bostadsbolag och 50 arbetar på privata fastighetsbolag som hyr ut bostäder och lokaler.

Installatörernas erbjudande

En stor majoritet av alla tillfrågade installationsföretag pratar om energieffektivisering med en del av sina kunder. Det finns dock vissa skillnader mellan installationslagen när det gäller i vilken utsträckning företagen pratar med kunderna. Inom ventilation anger 41 procent av företagen att de alltid pratar med kunderna om energieffektivisering, motsvarande siffra för el är 21 procent och för värme och sanitet 15 procent.

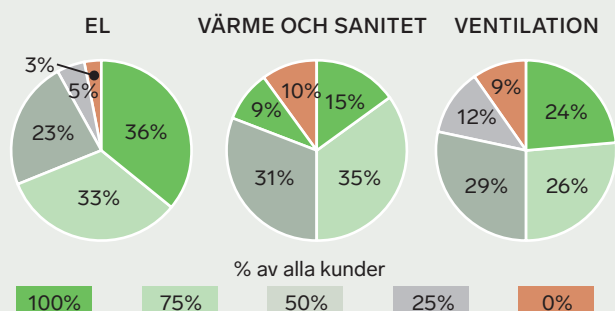
I vilken utsträckning pratar ni med era kunder om hur de kan minska sin energiförbrukning?

Sammanställning av 100 el- och vs-installatörer samt 50 ventilationsinstallatörer.

Enligt installationsföretagen själva är det en stor andel av kunderna som efterfrågar produkter och åtgärder för att minska sin energiförbrukning. Oavsett installationslag, anger minst 75 procent av företagen att 50 procent eller mer av deras kunder vill minska sin energiförbrukning. Det innebär att det finns ett stort intresse för energieffektiviserande åtgärder och det finns en potential att prata mer om energieffektivisering.

I vilken utsträckning efterfrågar kunderna produkter och åtgärder för att minska sin energiförbrukning?

Sammanställning av 100 el- och vs-installatörer samt 50 ventilationsinstallatörer.

Marknadsläget El

Elinstallationerna minskade med 1 procent under första halvåret 2022 jämfört med samma period 2021. Prognosen tyder på en svag negativ utveckling av elinstallationerna, men än är stämningläget positivt bland konsulter och installatörer. Det finns möjlighet att expandera verksamheten när allt fler behöver laddstolpar och satsar på solceller och solpaneler.

ELINSTALLATIONER, MKR, 2021 ÅRS PRISER

Sektor	2020	2021	Kv 1-2 2022	2022	2023
Bostäder, nybyggnad	9 327	10 218	5 011	-7	-15
Flerbostadshus, ombyggnad	2 550	2 601	1 274	-2	0
Industri och lager	2 607	3 774	2 347	-5	-12
Kontor, handel, hotell och nöjeslokaler	4 028	3 633	2 587	+2	-5
Offentlig sektor	11 505	10 626	5 678	-2	-3
Byggnadsunderhåll	9 411	9 660	4 880	+1	-1
Industriinstallationer ¹	29 131	30 600	15 610	+2	+1
Totalt	68 558	71 112	37 387	-1	-3

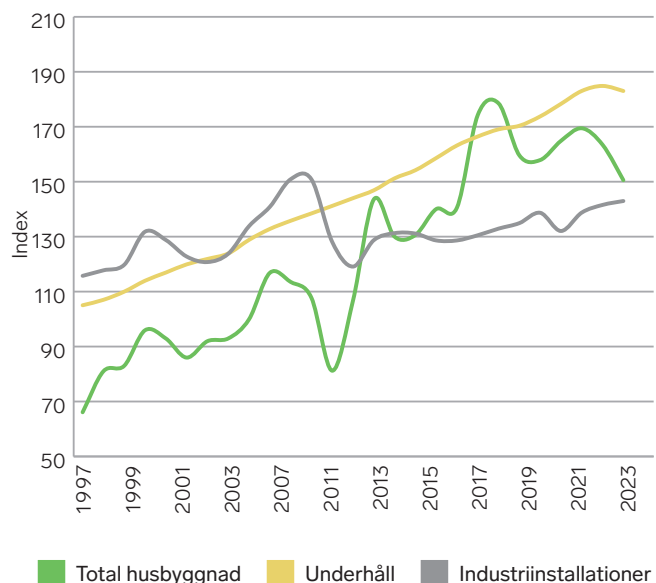
¹ Avser produktionsprocesser, löpande investeringar.

Genomsnittlig prisökning hos installatörer 2021 har beräknats till 3,3 procent enligt SCB E84 och intervjuer.

Observera att det dröjer 2-4 kvartal innan påbörjat byggande får genomslag på installationsmarknaden.

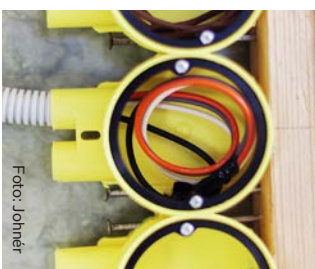
Elinstallationerna inom husbyggnad och industriprocesser har under årets sex första månader minskat med 1 procent jämfört med samma period 2021, men det finns stora skillnader mellan sektorerna. Elinstallationerna inom industriprocesser (industriinstallationer) visar en positiv utveckling och förväntas växa med 2 procent under 2022. Däremot har elinstallationerna inom nybyggda bostäder och offentlig sektor minskat med 20 respektive 13 procent jämfört med första halvåret 2021. Under 2022 och 2023 förväntas elinstallationerna främst minska inom sektorerna nybyggda bostäder och industri och lager. För elinstallationerna inom industrin innebär det en återgång till mer normala nivåer.

ELINSTALLATIONER PER SEKTOR 1997-2023, INDEX 1995=100

■ Total husbyggnad ■ Underhåll ■ Industriinstallationer

Diagrammet visar att utvecklingen av elinstallationer skiljer sig åt mellan sektorerna. Installationerna inom nya byggnader förväntas minska kraftigt när bygginvesteringarna minskar. Däremot är elinstallationer inom underhåll betydligt mer okänsliga för konjunktursvängningar. Framöver förväntas volymen elinstallationer inom underhåll endast minska marginellt. Inom industriinstallationer är utvecklingen positiv, vilket hänger samma med stora satsningar inom industrin.

Regional utveckling

ELINSTALLATIONER PER REGION 2018-KV 1-2 2022,
PROGNOS 2022-2023, MKR, 2021 ÅRS PRISER

Region	2018	2019	2020	2021	Kv 1-2 2022	P2022	P2023
Stockholm	11 454	12 913	13 137	12 825	6 780	-3	-3
Västra Götaland	12 807	12 451	11 419	12 935	6 106	-5	-2
Skåne	8 238	7 712	8 482	8 788	4 123	-8	0
Sydsverige	12 789	11 858	11 149	12 717	6 492	-7	-3
Mellansverige	14 779	15 085	16 670	17 345	9 189	-1	-2
Norrland	7 730	8 472	7 702	6 502	4 698	+33	-7
Totalt	67 797	68 491	68 558	71 112	37 387	-1	-3

Observera att det dröjer 2-4 kvartal innan påbörjat byggande får genomslag på installationsmarknaden. Regionindelning: se läsanvisningar.

I **Stockholm** minskade volymen elinstallationer med 3 procent under första halvåret 2022 jämfört med samma period 2021, vilket ligger i linje med prognosen. Utvecklingen skiljer sig åt mellan sektorerna: installationerna ökar inom offentlig sektor men minskar inom kontor och handel, industriinstallationer och bostäder.

I **Västra Götaland** gick elinstallationerna tillbaka under årets första två kvartal och trenden förväntas hålla i sig under året. Industriinstallationerna förväntas minska med 12 procent, men det vägs upp av en positiv utveckling inom kontor och handel, offentlig sektor samt industri och lager.

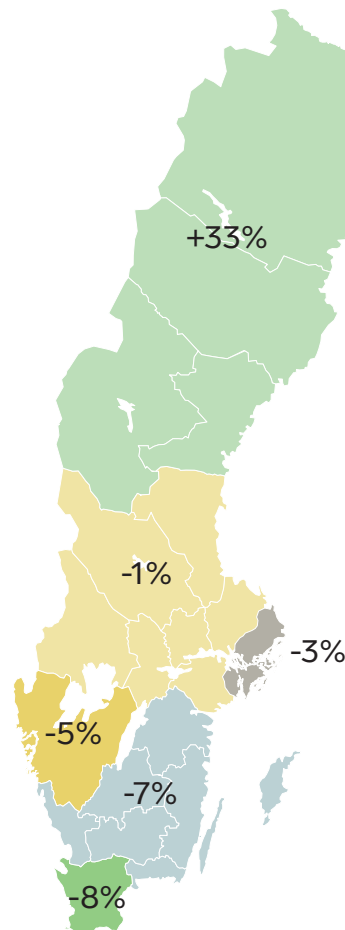
Elinstallationerna i **Skåne** minskade också under årets sex första månader, en minskning med 10 procent jämfört med samma period förra året. Industriinstallationer utgör en stor andel av elinstallationerna och är den främsta anledningen till att prognosen för 2022 är -8 procent.

I **Sydsverige** ligger nivån av elinstallationer kvar på samma nivå som första halvåret 2021, men för helåret 2022 förväntas volymen minska med 7 procent. De största minskningarna förväntas ske inom industri och lager, industriinstallationer samt ombyggnad av flerbostadshus.

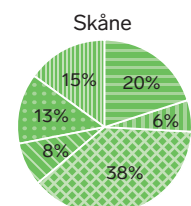
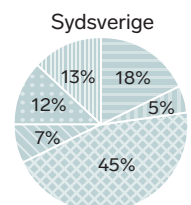
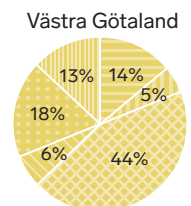
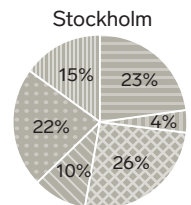
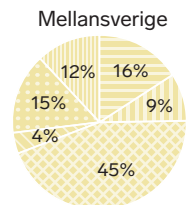
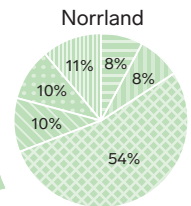
I **Mellansverige** är volymen elinstallationer under årets första halvår något högre än första halvåret 2021. Minskade elinstallationer inom offentlig sektor, kontor och handel samt ombyggnad av flerbostadshus gör dock att prognosen för 2022 är -1 procent.

I **Norrland** ökade elinstallationer betydligt under årets sex första månader och prognosen för 2022 är en kraftig tillväxt med 33 procent. Den positiva utvecklingen beror på ökade installationer inom sektorerna industriinstallationer, ombyggnad av flerbostadshus samt kontor och handel.

PROGNOS FÖR 2022

ANDEL AV TOTAL HUSBYGGNAD KV 1-2 2022

SEKTORER CIRKELDIAGRAM

PROGNOS FÖR OMSÄTTNINGSENTVECKLING* 2022-2023

Region	2022	2023
Stockholm	-6	-2
Västra Götaland	-4	+1
Skåne	-14	-1
Sydsverige	-5	-2
Mellansverige	-2	-2
Norrland	+32	-5
Riket	+10	-2

*Omsättningsutvecklingen tas fram genom att räkna om påbörjade husbyggnadsinvesteringar till löpande. Eftersom installationsarbetet först genomförs efter att byggprojekt pågått ett tag, ger detta en marknadsbeskrivning som ligger i linje med installatörsföretagens omsättningsutveckling.

Möjligheter och utmaningar

MÖJLIGHETER

- Positiv utveckling inom industriinstallationer
- Ökad efterfrågan på solceller och solpaneler när energipriserna ökar
- Efterfrågan på automation och smarta lösningar för att minska energiförbrukningen
- Större behov av laddstolpar
- Fortsatt positiv utveckling av orderstocken

UTMANINGAR

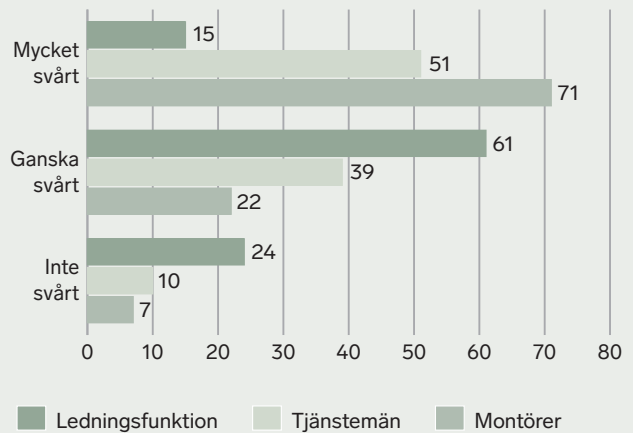
- Bygginvesteringarna minskar
- Minskad investeringsvilja pga. ekonomisk osäkerhet
- Utmaning att rekrytera, främst montörer
- Osäkerhet kring leveranstider och materialpriser
- Ökade kostnader pga. ökade material- och drivmedelspriser

Teknik och funktion

När de intervjuade företagen nämner vilka tekniklösningar och åtgärder som dominerar inom elinstallationer är det lösningar som syftar till att göra en grön omställning och minska energiförbrukningen. Främst nämns laddstolpar till eldrivna fordon samt solceller och solpaneler. Dessutom lyfter företagen automation och smarta hem, som är ytterligare ett sätt att minska energiförbrukningen.

Rekryteringsläget

SVÄRIGHET ATT REKRYTERA PERSONAL, PROCENT

Sammanställning av 100 intervjuade företag

Inom el är det främst svårt att rekrytera montörer. Av de tillfrågade företagen anger 71 procent att det är mycket svårt att rekrytera montörer. Företagen upplever också att det är svårt att anställa tjänstemän: 51 procent anger att det är mycket svårt och 39 procent säger att det är ganska svårt. Personer i ledningsfunktion är den grupp som enligt företagen är lättast att anställa, här anger de flesta företagen att det är ganska svårt att rekrytera. Sedan förra mätningen i mars upplever företagen att det blivit något enklare att rekrytera montörer.

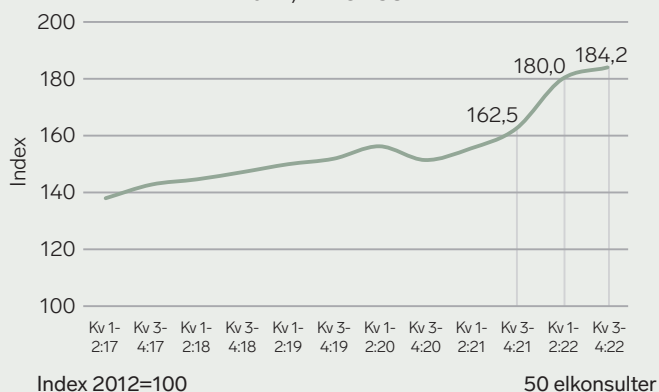

Orderstock

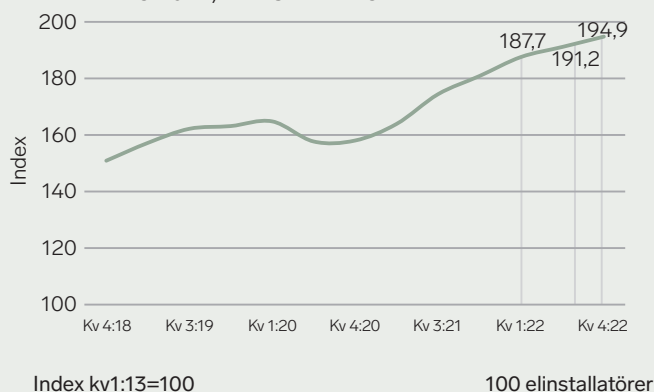
Genom att mäta orderstocken samt genom att bedöma utvecklingen de närmaste månaderna, kan man beskriva aktiviteten i branschen och förväntningarna framöver. Elkonsulterna ser positivt på utvecklingen framöver och bedömer att orderstocken kommer att växa med 2,3 procent under andra halvåret 2022 jämfört med första halvåret.

Även elinstallatörerna är optimistiska och tror att orderstocken kommer att växa med 1,9 procent under tredje kvartalet jämfört med föregående kvartal. Under årets sista kvartal bedömer elinstallatörerna att utvecklingen av orderstocken fortsätter att växa med 1,9 procent. Sammantaget tyder det på att branschen tror på en fortsatt tillväxt ett tag framöver, både inom konsultsektorn och installatörssektorn.

ORDERSTOCK ELINSTALLATIONER
ANDRA HALVÅRET 2022, ELKONSULTER

ORDERSTOCK ELINSTALLATIONER
KVARTAL 3:2022, ELINSTALLATÖRER

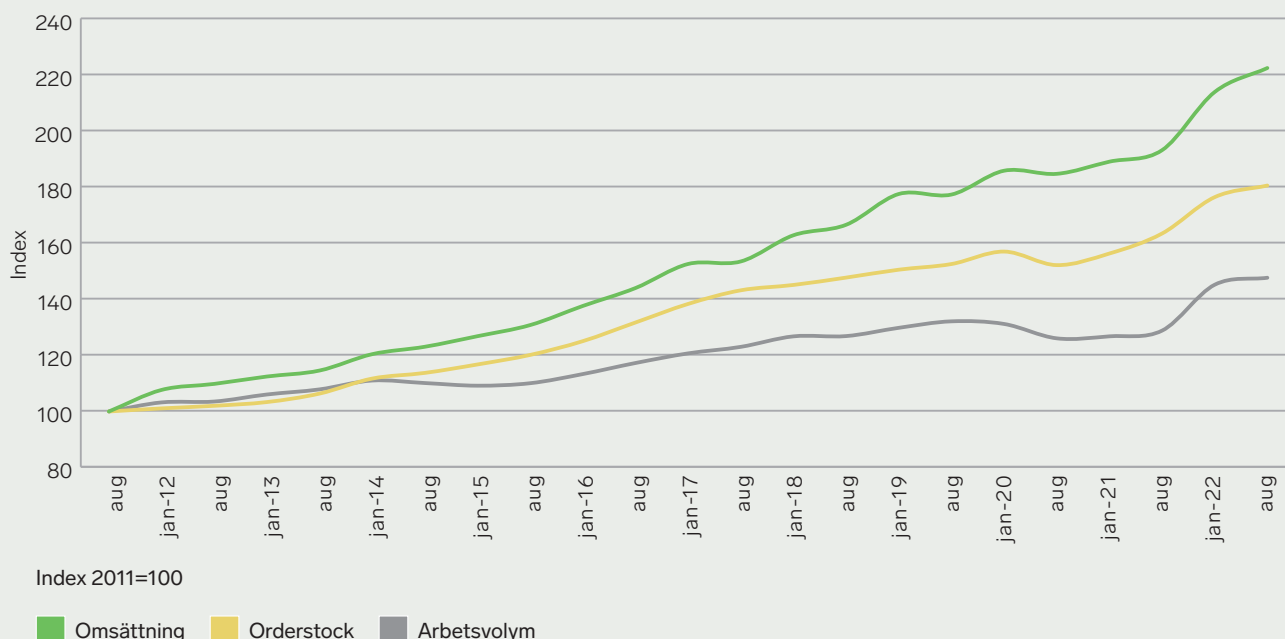

Elkonsulter

Utvecklingen av orderstocken, arbetsvolymen och omsättningen är positiv för elkonsulterna. Tillväxten är dock inte lika hög som för ett halvår sedan och att

utvecklingen av orderstocken planar ut, tyder på att även arbetsvolymen och omsättningen kommer att utvecklas långsammare framöver.

ARBETSVOLYM-, ORDERSTOCK- OCH OMSÄTTNINGSFÖRÄNDRING 2011-2022

Förklaring till arbetsvolym, orderstock och omsättning, se läsanvisningar.

Marknadsläget värme och sanitet

Vs-installationerna förväntas minska både under 2022 och 2023, vilket främst beror på att investeringarna i nya byggnader minskar. Samtidigt finns det stora möjligheter inom sektorn när energipriserna stiger och efterfrågan på energieffektiva uppvärmningssystem ökar. Dessutom är utvecklingen inom industrirör positiv, en effekt av de stora investeringar som görs inom industrin.

VS-INSTALLATIONER, MKR, 2021 ÅRS PRISER

Sektor	2020	2021	Kv 1-2 2022	2022	2023
Bostäder, nybyggnad	9 621	10 538	5 111	-7	-15
Flerbostadshus, ombyggnad	3 383	3 450	1 690	-2	0
Industri och lager	1 383	2 002	1 245	-5	-12
Kontor, handel, hotell och nöjeslokaler	2 426	2 188	1 558	+2	-5
Offentlig sektor	8 539	7 886	4 214	-2	-3
Byggnadsunderhåll	14 197	14 570	7 360	+1	-1
Industrirör ¹	10 279	10 800	5 510	+2	+3
Totalt	49 827	51 434	26 688	-2	-3

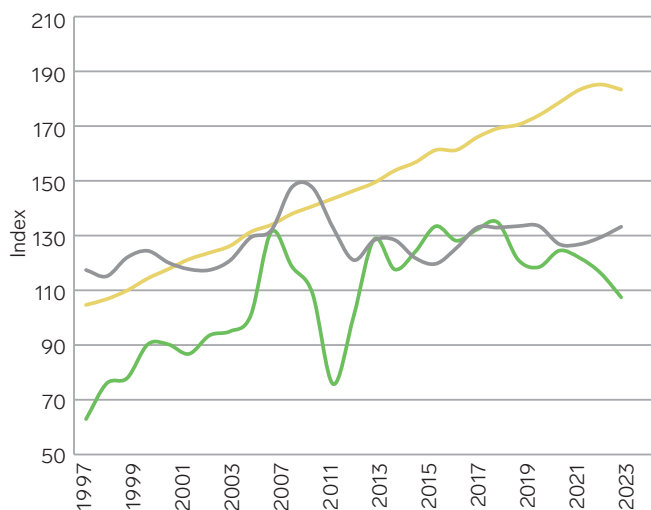
¹ Avser produktionsprocesser, löpande investeringar.

Genomsnittlig prisökning hos installatörer 2021 har beräknats till 3,1 procent enligt SCB E84 och intervjuer.

Observera att det dröjer 2-4 kvartal innan påbörjat byggande får genomslag på installationsmarknaden.

Vs-installationer inom husbyggnad och industriprocesser minskade med 5 procent under första halvåret 2022 jämfört med samma period 2021. Minskningen skedde främst inom nybyggnad av bostäder (-20%) samt inom offentlig sektor (-13%). Samtidigt ledde stora satsningar inom industri och lager till en ökning av vs-installationerna inom industrin och inom industrirör. Under 2022 och 2023 förväntas de totala vs-installationerna minska med 2 respektive 3 procent. Minskningen förväntas bli störst inom nybyggnad av bostäder samt industri och lager. Däremot förväntas installationerna inom industrirör fortsätta växa.

VS-INSTALLATIONER PER SEKTOR 1997-2023, INDEX 1995=100

■ Total husbyggnad ■ Underhåll ■ Industrirör

Vs-installationerna i de tre sektorerna husbyggnad, underhåll och industrirör utvecklas olika, eftersom de påverkas av olika faktorer. Investeringarna i nya byggnader kommer att minska under 2022-2023, vilket innebär att även vs-installationerna kommer att minska. Underhållssektorn är mindre konjunkturkänslig, men även här syns en svag nedgång. De stora investeringarna i industrin leder till att vs-installationerna inom industrirör förväntas öka de närmaste åren.

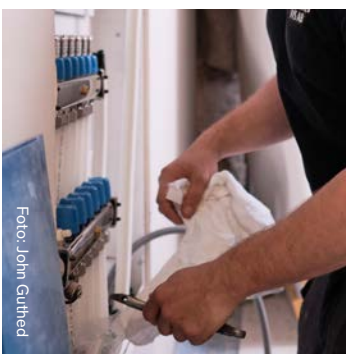

Foto: John Gutted

Foto: John Gutted

Foto: John Gutted

Regional utveckling

VS-INSTALLATIONER PER REGION 2018-KV 1-2 2022,
PROGNOS 2022-2023, MKR, 2021 ÅRS PRISER

Region	2018	2019	2020	2021	Kv 1-2 2022	P2022	P2023
Stockholm	9 397	10 902	11 145	10 796	5 616	-2	-4
Västra Götaland	8 530	8 536	8 281	9 104	4 390	-1	-3
Skåne	7 403	6 979	7 393	7 597	3 561	-4	-2
Sydsverige	9 063	8 070	7 594	8 322	4 575	0	-4
Mellansverige	10 206	9 919	11 204	11 328	6 041	-3	-3
Norrland	4 476	4 352	4 211	4 286	2 505	+5	-3
Totalt	49 075	48 758	49 827	51 434	26 688	-2	-3

Observera att det dröjer 2-4 kvartal innan påbörjat byggande får genomslag på installationsmarknaden. Regionindelning: se läsanvisningar.

I **Stockholm** minskade volymen vs-installationer med 6 procent under första halvåret 2022 jämfört med samma period föregående år. Det är framförallt inom sektorerna kontor och handel samt ombyggnad av flerbostadshus som vs-installationerna förväntas minska under 2022. Däremot förväntas volymen elinstallationer inom offentlig sektor öka.

I **Västra Götaland** gick vs-installationerna tillbaka med 7 procent under årets sex första månader jämfört med samma period 2021, vilket främst beror på minskade vs-installationer inom nybyggnad och ombyggnad av flerbostadshus. Samtidigt ökar installationerna inom kontor och handel samt industri och lager. För helåret 2022 förväntas vs-installationerna minska med 1 procent.

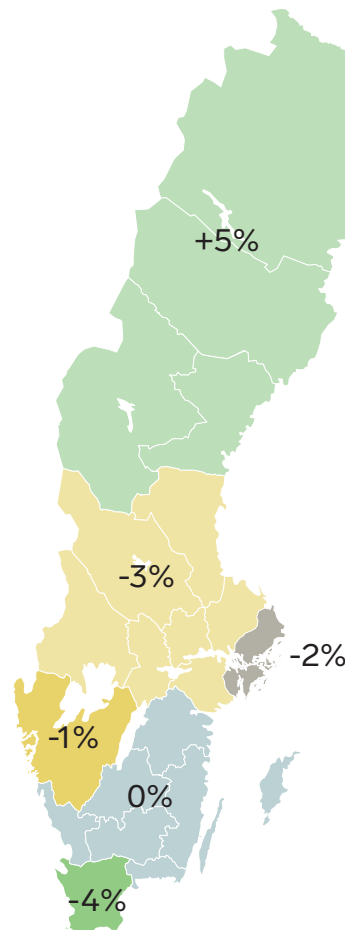
Skåne är den region där vs-installationerna minskade mest under första halvåret 2022, totalt gick installationsvolymen ner med 12 procent. Både inom offentlig sektor, industri och lager samt nybyggnad av flerbostadshus förväntas vs-installationerna minska. Prognosen för 2022 för de totala vs-installationerna är -4 procent.

Vs-installationerna i **Sydsverige** minskade marginellt under januari-juni 2022, jämfört med samma period 2021. Största minskningen under 2022 förväntas ske inom industri och lager. Prognosen för 2022 är noll, men under 2023 förväntas installationsvolymen minska med 4 procent.

Även i **Mellansverige** är utvecklingen hittills i år negativ: under första halvåret minskade vs-installationerna med 5 procent jämfört med första halvåret 2021. 2022 förväntas installationsvolymen minska med totalt 3 procent, vilket främst beror på en nedgång inom kontor och handel samt offentlig sektor.

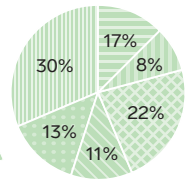
Norrland var den enda region där vs-installationerna växte under de två första kvartalen 2022. Totalt ökade vs-installationerna med 7 procent. Utvecklingen för 2022 förväntas vara positiv inom alla sektorer förutom nybyggnad av flerbostadshus. 2023 prognosticeras att utvecklingen vänder neråt.

PROGNOS FÖR 2022

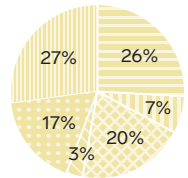

ANDEL AV TOTAL HUSBYGGNAD KV 1-2 2022

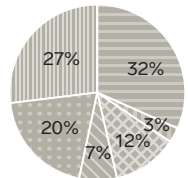
Norrland

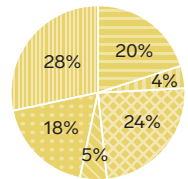
Mellansverige

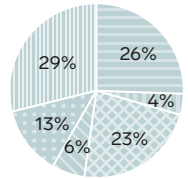
Stockholm

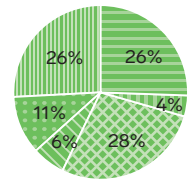
Västra Götaland

Sydsverige

Skåne

SEKTORER CIRKELDIAGRAM

- Bostäder
- Industri
- industrirör
- Kontor, handel
- Offentlig sektor
- Underhåll

PROGNOS FÖR OMSÄTTNINGsutveckling* 2022-2023

Region	2022	2023
Stockholm	-5	-3
Västra Götaland	+1	-1
Skåne	-11	-1
Sydsverige	-1	-2
Mellansverige	-6	-2
Norrland	+2	+1
Riket	-6	-3

*Omsättningsutvecklingen tas fram genom att räkna om påbörjade husbyggnadsinvesteringar till löpande. Eftersom installationsarbetet först genomförs efter att byggprojekt pågått ett tag, ger detta en marknadsbeskrivning som ligger i linje med installatörsföretagens omsättningsutveckling.

Möjligheter och utmaningar

MÖJLIGHETER

- Stigande energipriser ökar efterfrågan på energi-effektivisering hos privata och offentliga aktörer
- Stort intresse för värmepumpar och värmeåtervinning
- Stor efterfrågan på installationer inom industrirör
- Ny teknik som möjliggör optimering av driften efterfrågas när uppvärmning blir en allt viktigare kostnadsfråga
- Klimatomställningen kan innebära en större efterfrågan på effektiv uppvärmning

UTMANINGAR

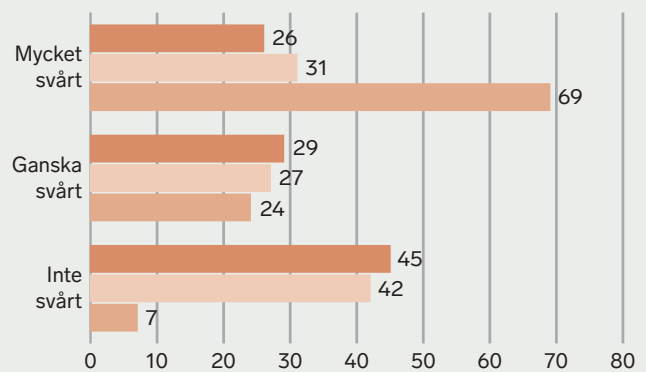
- Stigande inflation och ekonomisk oro leder till lägre investeringsvilja
- Bygginvesteringarna minskar och projekt skjuts upp
- Stor efterfrågan på energieffektivisering kan leda till materialbrist
- Brist på montörer inom värme och sanitet
- Höga materialpriser

Teknik och funktion

De tekniska lösningar och åtgärder som dominerar inom värme och sanitet är enligt vs-teknikföretagen byte av uppvärmningssystem. Det handlar främst om installationer av värmepumpar, där bergvärme nämns oftast. Förutom värmepumpar nämns värmeåtervinning och injusteringar och optimering av värmesystem. Gemensamt för alla tekniker är att de syftar till att minska energiförbrukningen.

Rekryteringsläget

SVÅRIGHET ATT REKRYTERA PERSONAL, PROCENT

Legend: Ledningsfunktion (dark orange), Tjänstemän (light orange), Montörer (medium orange)

Sammanställning av 100 intervjuade företag

Företagen har främst svårt att rekrytera montörer. 69 procent av företagen anger att det är mycket svårt att rekrytera montörer. Det innebär att det blivit ännu svårare att rekrytera montörer, vid förra mätningen i mars 2022 angav 54 procent att det var mycket svårt. Företagen upplever att det är lättare att rekrytera både tjänstemän och personer i ledningsfunktion. Jämfört med förra mätningen har det blivit lättare att rekrytera i båda dessa grupper.

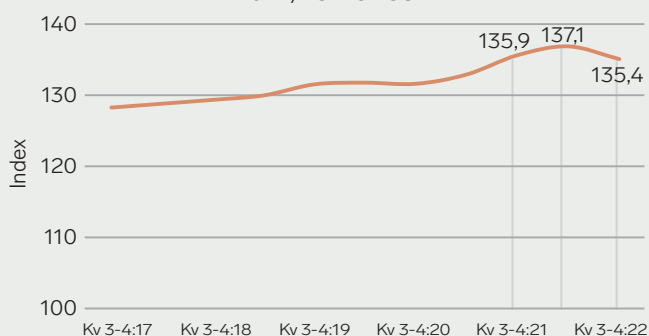

Orderstock

Genom att mäta orderstocken samt genom att bedöma utvecklingen de närmaste månaderna, kan man beskriva aktiviteten i branschen och förväntningarna framöver. Vs-konsulterna tror att marknaden kommer att minska något och bedömer att orderstocken kommer att sjunka med 1,3 procent under andra halvåret 2022 jämfört med första halvåret.

Vs-installörerna är mer optimistiska, både när det gäller det nuvarande läget och utsikterna framöver. Jämfört med andra kvartalet, bedömer de att deras orderstock kommer att växa med 2,9 procent under tredje kvartalet. Under årets sista kvartal tror de på en fortsatt positiv utveckling och en ökning av orderstocken med 2 procent. Det tyder på att konsulterna börjar känna första tecknen på en avmattning, medan installörerna fortsatt upplever en positiv utveckling.

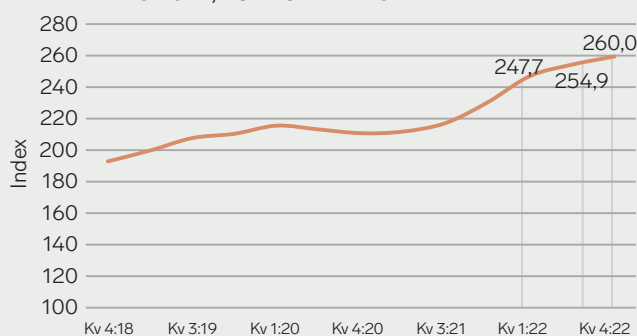
ORDERSTOCK VS-INSTALLATIONER
ANDRA HALVÅRET 2022, VS-KONSULTER

Index 2012=100

50 vs-konsulter

ORDERSTOCK VS-INSTALLATIONER
KVARTAL 3:2022, VS-INSTALLATÖRER

Index kv1:13=100

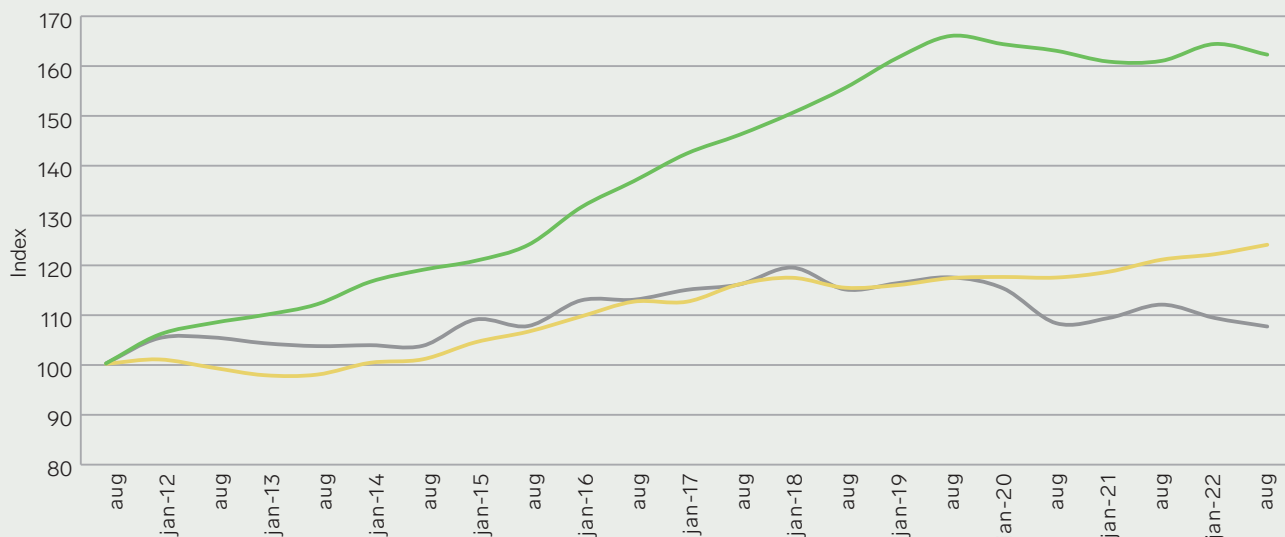
100 vs-installatörer

Vs-konsulter

För vs-konsulterna har omsättningen och arbetsvolymen minskat något sedan januari. En svag positiv

utveckling av orderstocken tyder dock på att omsättningen och arbetsvolymen kan komma att öka något.

ARBETSVOLYM-, ORDERSTOCK- OCH OMSÄTTNINGSFÖRÄNDRING 2011-2022

Index 2011=100

■ Omsättning ■ Orderstock ■ Arbetsvolym

Förklaring till arbetsvolym, orderstock och omsättning, se läsanvisningar.

Marknadsläget Ventilation

Under första halvåret 2022 minskade ventilationsinstallationerna med 6 procent jämfört med första halvåret 2021. Utvecklingen tros vara fortsatt negativ under resten av året och under 2023. Framförallt investeringarna inom nybyggda bostäder och industri och lager förväntas minska. Samtidigt innebär de höga elpriserna att energisparande åtgärder lönar sig allt oftare och efterfrågan förväntas öka.

VENTILATIONSINSTALLATIONER, MKR, 2021 ÅRS PRISER

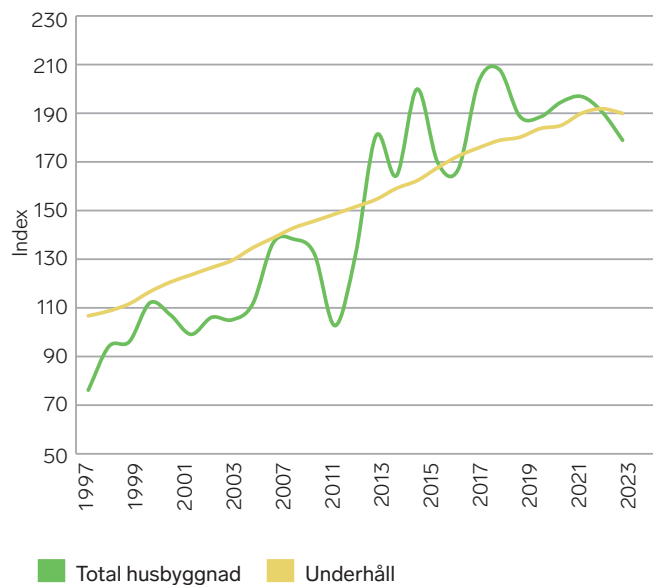
Sektor	2020	2021	Kv 1-2 2022	2022	2023
Bostäder, nybyggnad	3 391	3 715	1 826	-7	-15
Flerbostadshus, ombyggnad	2 233	2 277	1 115	-2	0
Industri och lager	1 354	1 960	1 219	-5	-12
Kontor, handel, hotell och nöjeslokaler	2 671	2 409	1 716	+2	-5
Offentlig sektor	6 724	6 210	3 318	-2	-3
Byggnadsunderhåll	4 382	4 500	2 270	+1	-1
Totalt	20 754	21 071	11 465	-2	-5

Genomsnittlig prisökning hos installatörer 2021 har beräknats till 6,1 procent enligt SCB E84 och intervjuer.

Observera att det dröjer 2-4 kvartal innan påbörjat byggande får genomslag på installationsmarknaden.

Ventilationsinstallationer inom husbyggnad utvecklades positivt under första halvåret 2022 och ökade med cirka 9 procent i årstakt. Under andra halvåret 2022 förväntas dock installationerna minska och prognosen för helåret 2022 är -2 procent. Offentlig sektor utgör den största sektorn inom ventilationsinstallationer och här förväntas volymen minska. 2023 tros investeringarna i ventilation fortsätta minska och prognosen tyder på en minskning med 5 procent. Prognosen visar främst på stora minskningar av ventilationsinstallationer inom nybyggda bostäder samt inom industri och lager.

VENTILATIONSINSTALLATIONER PER SEKTOR 1997-2023, INDEX 1995=100

Volymen ventilationsinstallationer i samband med husbyggnad följer till viss del den övergripande ekonomiska utvecklingen. Den ekonomiska nedgång som Sverige förväntas gå in i leder troligen till att investeringarna i husbyggnad minskar, vilket leder till minskade ventilationsinstallationer. Installationer inom underhållssektorn påverkas inte lika tydligt av konjunkturen.

Regional utveckling

VENTILATIONSINSTALLATIONER PER REGION
2018-KV 1-2 2022, PROGNOSEN 2022-2023, MKR, 2021 ÅRS PRISER

Region	2018	2019	2020	2021	Kv 1-2 2022	P2022	P2023
Stockholm	4 260	5 382	5 463	4 940	2 724	-3	-4
Västra Götaland	3 442	3 247	2 875	3 477	1 807	+2	-7
Skåne	2 794	2 528	2 913	2 811	1 390	-6	-3
Sydsverige	3 834	3 143	3 016	3 206	1 826	-2	-8
Mellansverige	3 977	3 895	4 807	4 921	2 565	-7	-3
Norrland	1 756	1 935	1 679	1 716	1 153	+11	-4
Totalt	20 065	20 130	20 754	21 071	11 465	-2	-5

Observera att det dröjer 2-4 kvartal innan påbörjat byggande får genomslag på installationsmarknaden. Regionindelning: se läsanvisningar.

I **Stockholm** har ventilationsvolymen minskat med 3 procent under första halvåret 2022, jämfört med samma period förra året. Ventilationsvolymen förväntas under 2022 gå tillbaka inom alla sektorer, förutom offentlig sektor och byggnadsunderhåll. Nedgången förväntas bli störst inom kontor och handel.

Ventilationsvolymen i **Västra Götaland** motsvarade 1,8 miljarder kronor under första halvåret 2022, vilket innebär att volymen ligger kvar på samma nivå som för ett år sedan. Prognosen för 2022 är positiv och tillväxten förväntas främst komma från installationer inom kontor och handel samt industri och lager. Under 2022 förväntas ventilationsinstallationerna inom flerbostadshus minska.

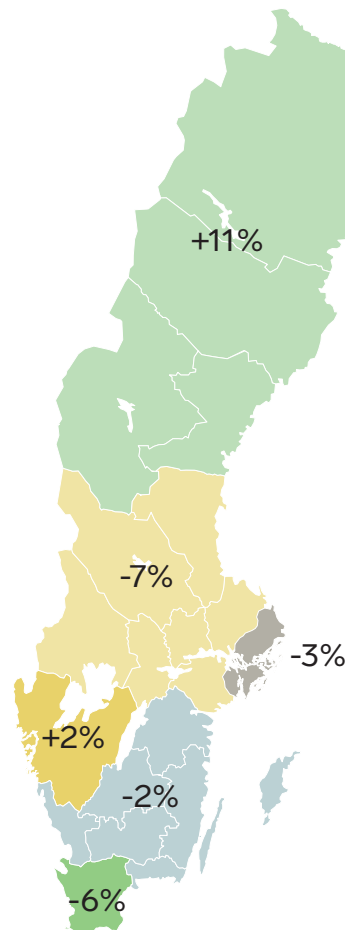
I **Skåne** förväntas ventilationsvolymen minska med 6 procent under 2022. Jämfört med första halvåret 2021 visar ventilationsvolymen hittills en minskning med 12 procent. Dock har ventilationsvolymerna inom ombyggnad av flerbostadshus samt kontor och handel ökat kraftigt under årets först sex månader jämfört med samma period 2021.

I **Sydsverige** förväntas ventilationsvolymen minska med 2 procent under 2022. Under första halvåret är investeringarna något lägre än första halvåret 2021. Även här visar kontor och handel den mest positiva utvecklingen, men även investeringarna inom offentlig sektor har utvecklats starkt.

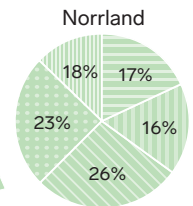
Ventilationsvolymerna i **Mellansverige** minskade med 13 procent under årets sex första månader jämfört med samma period förra året. Prognosen för 2022 är -14 procent. Utvecklingen inom offentlig sektor, som utgör den största andelen av ventilationsvolymen, förväntas bli negativ. Investeringarna inom industri och lager visar dock en positiv utveckling.

Ventilationsvolymen i **Norrland** har under första halvåret utvecklats positivt. Ökningen är störst inom kontor och handel, men även inom industri och lager samt offentlig sektor är utvecklingen positiv. Sammanlagt förväntas installationerna öka med 11 procent under 2022. Utvecklingen ser däremot negativ ut inom nybyggnad av flerbostadshus.

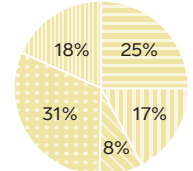
PROGNOS FÖR 2022

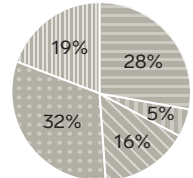
ANDEL AV TOTAL HUSBYGGNAD KV 1-2 2022

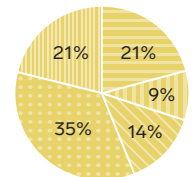
Mellansverige

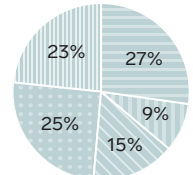
Stockholm

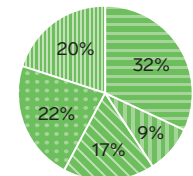
Västra Götaland

Sydsverige

Skåne

SEKTORER CIRKELDIAGRAM

- Bostäder
- Industri
- Kontor, handel
- Offentlig sektor
- Underhåll

PROGNOS FÖR OMSÄTTNINGsutveckling* 2022-2023

Region	2022	2023
Stockholm	-9	+6
Västra Götaland	+35	-2
Skåne	+4	-3
Sydsverige	+21	-6
Mellansverige	+9	-5
Norrland	+22	+5
Riket	+10	-4

*Omsättningsutvecklingen tas fram genom att räkna om påbörjade husbyggnadsinvesteringar till löpande. Eftersom installationsarbetet först genomförs efter att byggprojekt pågått ett tag, ger detta en marknadsbeskrivning som ligger i linje med installatörsföretagens omsättningsutveckling.

Möjligheter och utmaningar

MÖJLIGHETER

- Större intresse för energieffektivisering pga. höga energipriser
- Stora bygginvesteringar inom industrin
- Ökade behov av ventilation och kyla pga. klimatförändringarna
- Fortsatt stora behov av lager och logistikbyggnader

UTMANINGAR

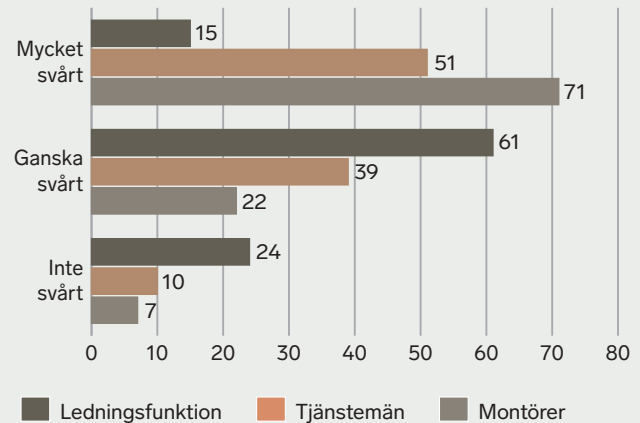
- Minskade bygginvesteringar
- Stigande räntor och inflation minskar utrymmet för investeringar hos företag och privatpersoner
- Höga materialpriser och brist på materiel
- Ekonomisk osäkerhet leder till framskjutna projekt
- Svårigheter att anställa montörer

Teknik och funktion

Ventilationsinstallatörerna lyfter fram energieffektiverade åtgärder som det område som dominerar inom området just nu. Området omfattar en mängd olika åtgärder, bland annat värmepumpar och ventilation med värmeåtervinning, utökade styrfunktioner för att minska energiförbrukningen och behovsstyrning av anläggningar. Genom att använda modern styr- och reglerteknik finns det möjligheter att optimera driften och minska energianvändningen. Just att få ner energiförbrukningen blir allt viktigare när energipriserna stiger.

Rekryteringsläget

SVÅRIGHET ATT REKRYTERA PERSONAL, PROCENT

Sammanställning av 50 intervjuade företag

Företagen har främst svårt att rekrytera montörer: över sju av tio företag anger att det är mycket svårt att rekrytera montörer. Jämfört med för ett halvår sedan verkar svårigheterna att rekrytera personal ha lättat, framförallt när det gäller tjänstemän och ledningsfunktioner. Nu anger ungefär hälften av företagen att det är mycket svårt att rekrytera tjänstemän, för ett halvår sedan var motsvarande siffra 85 procent. Ännu större är skillnaden för ledningsfunktioner: 15 procent av företagen anger idag att det är mycket svårt att rekrytera, för ett halvår sedan var det 91 procent. Förändringen kan bero på en avmattning i konjunkturen och att man väljer att göra neddragningar på lednings- och administrationssidan först.

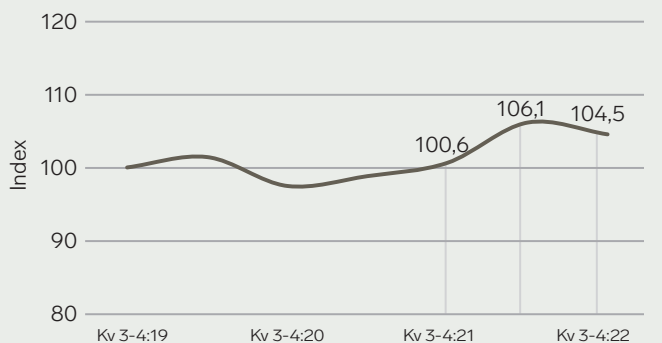

Orderstock

Genom att mäta orderstocken samt genom att bedöma utvecklingen de närmaste månaderna, kan man beskriva aktiviteten i branschen och förväntningarna framöver. Ventilationskonsulterna ser något negativt på utvecklingen framöver. Deras förväntningar på orderstocken för de kommande sex månaderna sjunker med 1,5 procent jämfört med för sex månader sedan.

Ventilationsinstallatörerna är dock fortsatt positiva. De bedömer att orderstocken under årets tredje kvartal har ökat jämfört med årets första kvartal med 1,8 procent. Installatörernas förväntningar på kvartal 4 2022 är också positiva: De förväntar sig en ökning av orderstocken med ytterligare 1,8 procent. Sammantaget tyder svaren på att konsulterna, som ligger först i leveranskedjan, börjar känna av en avmattning av konjunkturen.

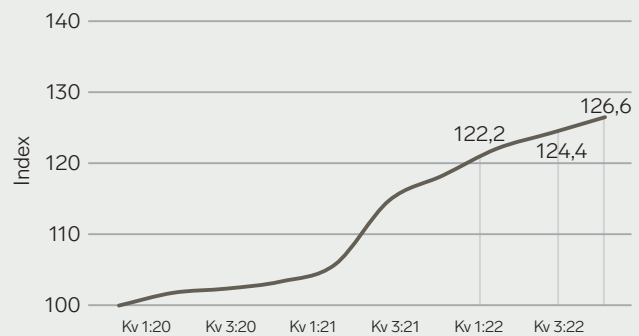
ORDERSTOCK VENTILATIONSINSTALLATIONER
ANDRA HALVÅRET 2022, VENTILATIONSKONSULTER

Index 2012=100

25 ventilationskonsulter

ORDERSTOCK VENTILATIONSINSTALLATIONER
KVARTAL 3:2022, VENTILATIONSINSTALLATÖRER

Index kv1:13=100

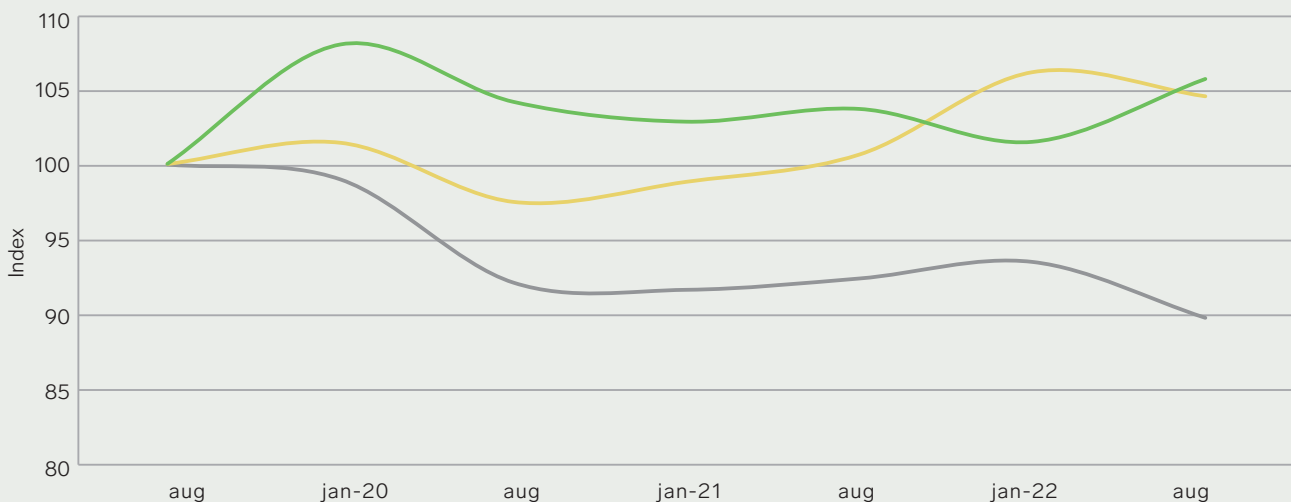
50 ventilationsinstallatörer

Ventilationskonsulter

Omsättningen hos ventilationskonsulterna har ökat under 2022, vilket troligen är ett resultat av en hög orderstock och arbetsvolym månaderna innan.

Nu har arbetsvolymen och orderstocken minskat något, vilket tyder på att omsättningen framöver kommer att minska något.

ARBETSVOLYM-, ORDERSTOCK- OCH OMSÄTTNINGSFÖRÄNDRING 2011-2022

Index 2011=100

■ Omsättning ■ Orderstock ■ Arbetsvolym

Förklaring till arbetsvolym, orderstock och omsättning, se läsanvisningar.

Marknadsläget Kommunikation och säkerhet

Teknik- och tjänsteområdet kommunikation och säkerhet är ett snabbväxande och teknikintensivt område inom elteknikbranschen. Samtidigt är det en sektor vars gränser är flytande och där många olika typer av aktörer befinner sig. Här agerar såväl traditionella installationsföretag, specialiserade installatörer, IT-leverantörer, konsulter med flera.

Affärslösningarna spänner från materialinstallationer via projektledning till service och rena molntjänster. Detta innebär en stor utmaning när det gäller att värdera sektorns storlek i kronor eller antal anställda. När det kommer till materialanvändningen är en stor del av statistiken belagd med sekretess och vilka sektorer som redovisas kan också variera mellan åren med hänsyn till detta. Inom tjänsteområdet är de delar som hamnar inom försvar, polis och liknande också hemliga. Det finns trots allt några sätt att beskriva delar av marknaden med hyfsad säkerhet.

IMPORTDATA FÖR 11 VARUGRUPPER INOM KOMMUNIKATION OCH SÄKERHET PROCENTUELL FÖRÄNDRING, LÖPANDE PRISER

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-2	+8	+14	+5	-3	+9	+6	+4	+20

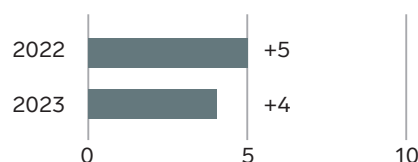
Källa: SCB, bortfallsjusterad varuimport enligt KN-nomenklatur

Värdet på ovanstående material beräknas till 40 miljarder kronor 2021. Den kraftiga ökningen under 2021 handlar sannolikt om stigande priser.

Att bedöma värdet av den totala materialtillförseln i Sverige är svårt, eftersom mycket av den svenska tillverkningsstatistiken är konfidentiell. En bedömning av värdet, beräknat i installationsbolagens inköpspris, kopplat till de 11 varugrupperna kan dock uppskattas till 13-18 miljarder kronor. Inklusive arbete skulle det innebära en marknadsvolym på uppskattningsvis 30-35 miljarder kronor. I den volymen ingår såväl entreprenadarbeten som service inom fastigheter. Marknader som till exempel fibergrävning, bevakningstjänster, datakonsulter med mera ingår inte.

Navets intervjuer med teknik- och installationsföretag som är verksamma inom kommunikation och säkerhet beräknar att marknaden växte med omkring 1 procent 2021 och i de senaste intervjuerna vidhåller man den prognos som gjordes i samband med förra rapporten i våras, som innebär en marknadstillväxt på omkring 5 procent i år och nästa år.

FÖRVÄNTAD MARKNADSTILLVÄXT INOM KOMMUNIKATION OCH SÄKERHET

Möjligheter och utmaningar

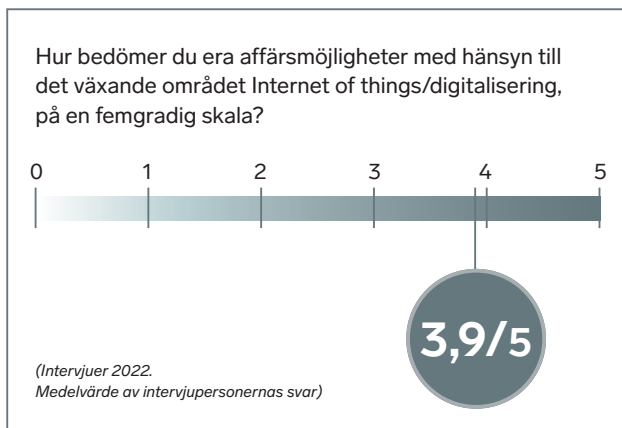
MÖJLIGHETER

- Industrins investeringar kan komma att minska
- Energieffektivisering driver upp efterfrågan
- Serviceavtal och löpande underhåll
- Satsningar på försvaret, polisen, skydd och beredskap
- Ombyggnad och anpassning av kontor

UTMANINGAR

- Försenade materielleveranser och brist på material försämrar verksamheten
- Svårigheter att föra prisökningar vidare till beställaren
- Brist på kompetens
- Stigande bränslepriser

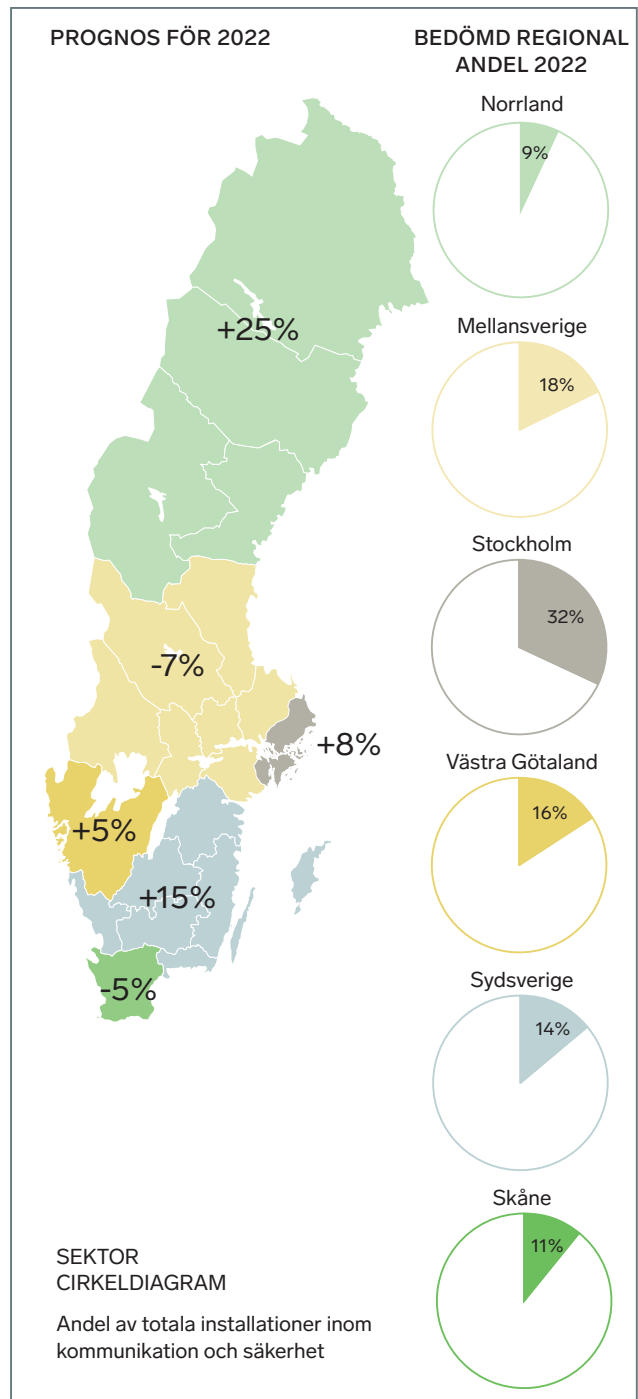
Affärsmöjligheter

De intervjuade företagen ser idag mer positivt på sina affärsmöjligheter jämfört med förra mättillfället. På en femgradig skala, där 0 är lägst, var medelvärdet i september 3,9. Vid det förra mättillfället i mars 2022 var medelvärdet 3,8.

Regional utveckling

Läsanvisningar och källor

Underlag för prognoser

INTERVJUER MED INSTALLATÖRSFÖRETAG

Två gånger om året gör Navet intervjuer med:

- 100 elinstallatörer
- 100 vs-installatörer
- 50 ventilationsinstallatörer
- 10 elinstallatörer med huvudsaklig inriktning på kommunikation och säkerhet
- 15 vs-installationsföretag med huvudsaklig inriktning på industrirör

NAVETS KONSULTPANEL

Två gånger om året gör Navet intervjuer med:

- 50 elkonsulter
- 50 vs-konsulter
- 25 ventilationskonsulter
- 25 arkitekter
- 25 byggnadstekniska konsulter

Dessutom:

- Löpande intervjuer med större fastighetsägare, byggtreprenörer, installatörer, konsultföretag, byggherrar m fl
- Navets panel med 100 stora fastighetsägare

Priser

Navet redovisar normalt investeringar i fasta priser. Detta innebär att statistiken visar volymförändringar. Delårsutfall för innevarande år redovisas i förekommande fall i löpande priser. Prognoser avser alltid årliga volymförändringar.

Omsättningsutveckling

En sammanställning av de intervjuade företagens bedömning av hur den egna omsättningen kommer att utvecklas de kommande två åren.

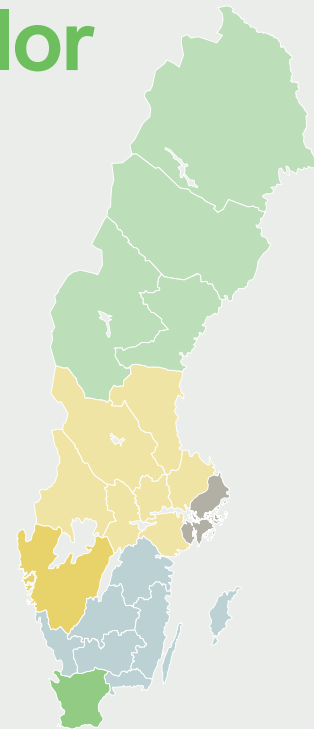
Mätning av arbetsvolym

En indikator som mäter aktiviteten i företaget i nuläget jämfört med föregående period respektive kommande period.

Mätning av orderstock

En indikator som mäter den uppskattade volymen av inliggande order jämfört med föregående period respektive kommande period.

- Norrland
- Mellansverige
- Stockholm
- Västra Götaland
- Sydsverige
- Skåne

Mätning av omsättning

Avser mätning av den löpande omsättningen för innevarande period respektive prognoser för kommande helår.

Påbörjade byggnadsinvesteringar

Inom husbyggnadssektorerna redovisar Navet byggnadsinvesteringar med hjälp av statistik över påbörjade objekt. Det betyder att hela byggkostnaden redovisas när objektet påbörjats. I de fall projektet är uppdelat på olika etapper redovisas byggnadsinvesteringarna per påbörjad etapp. Med påbörjade objekt får man tidigast möjliga indikationer på byggvolymernas förändring cirka 10-18 månader framåt. Vid bedömning av tidsförskjutningar tills byggprojekten färdigställs kan nedanstående byggtider användas:

Sektor	Genomsnittlig byggtid, månader
Småhus, nybyggnad	8-12
Flerbostadshus, nybyggnad	12-15
Flerbostadshus, ombyggnad	8-14
Industri, nybyggnad	10-12
Industri, ombyggnad	6-10
Kontor, handel m m, nybyggnad	13-18
Kontor, handel m m, ombyggnad	4-8
Offentlig sektor, nybyggnad	13-18
Offentlig sektor, ombyggnad	6-12

Sektorerna byggnadsunderhåll, industriinstallationer, industrirör och infrastruktur redovisas som löpande kostnader respektive investeringar.

Om Marknadsläget

Konjunkturrapporten Marknadsläget tas fram av Navet på uppdrag av Installatörsföretagen och ges ut två gånger per år. Den beskriver konjunkturen och de omvärldsfaktorer som påverkar affärsklimatet i installationsbranschen.

För frågor kontakta:

Hans Nyblom, affärsutvecklingsansvarig
+46 8-762 74 97
hans.nyblom@in.se
www.in.se

Navets ansvar

Uppdraget innebär att allt arbete och dess resultat har baserats på tillgänglig information och är levererat av Navet AB.

Navet AB kan inte göras ansvariga för slutsatser eller rekommendationer som baseras på felaktig eller bristfällig information. Navet AB eller dess medarbetare kan inte hållas ansvariga för eventuella konsekvenser till följd av användandet av rapporten.

Allt material i denna rapport är skyddat enligt lagen om upphovsrätt. Kopiering eller presentation och distribution av materialet i rapporten får inte ske utan tillstånd från Navet AB.

Följande personer hos Navet har varit involverade i analysarbetet:

- ▶ Ulrik Szokolay, Affärsområdeschef, Navet
- ▶ Michelle Andersson, Projektledande analytiker, Navet
- ▶ Jens Linderöth, Analysansvarig, Navet
- ▶ Magnus Klein, Ansvarig för konjunkturbevakning, Navet
- ▶ Patrik Wikman, Kvalitetsansvarig, Navet

Om du har några frågor kring rapporten, kontakta oss gärna!

Ulrik Szokolay
Affärsområdeschef Navet

ulrik.szokolay@navet.se
+46 705 58 09 14

